

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

**ORTAÖĞRETİM
11. SINIF
TARİH DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMI**

ANKARA 2011

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI
TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
GELİŞTİRME
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

Doç. Dr. Yılmaz KURT
(Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Öğretim Üyesi)
Yrd. Doç. Dr. Tahir KODAL
(Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Sevim CAN
(Tarih Öğretmeni)
Fatma TÜRKAN
(Tarih Öğretmeni)
Ayşegül ALTINOVA
(Tarih Öğretmeni)
S. Buket MEYDAN
(Tarih Öğretmeni)
Toper AKBABA
(Program Geliştirme Uzmanı)

ORTAÖĞRETİM
11. SINIF TARİH DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMINDA DEĞİŞİKLİK VE GELİŞTİRME
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

Doç. Dr. Bahri ATA
(Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı)
Yrd. Doç. Hüseyin KÖKSAL
(Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı)

Mustafa GENÇTÜRK
(Tarih Öğretmeni)
Serhat TÜRKER
(Tarih Öğretmeni)
S.Buket HARUT
(Tarih Öğretmeni)
Toper AKBABA
(Program Geliştirme Uzmanı)
Mehtap ERMAN
(Ölçme Değerlendirme Uzmanı)
Betül KORKMAZ
(Türk Dili Ve Edebiyatı)

İÇİNDEKİLER	SAYFA
Türk Millî Eğitiminin Amaçları	3
Tarih Dersinin Genel Amaçları	4
Tarih Dersi Öğretim Programlarının Temel Yaklaşımı	5
Tarihsel Düşünme Becerileri	8
11. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı	16
11. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programının Uygulanması İle İlgili Açıklamalar	17
11. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı Ünite ve Süreleri	19
11. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı	20
Ölçme ve Değerlendirme	35
Kaynakça	44

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

Tarih (11. Sınıf) Dersi Öğretim Programı hazırlanırken 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu 2. maddesinde yer alan “Türk Millî Eğitiminin Amaçları” esas alınmıştır.

I. Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa’nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak,

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

TARİH DERSİNİN GENEL AMAÇLARI

1. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavratarak öğrencilerin laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmasını sağlamak,

2. Geçmiş, bugün ve gelecek algısında tarih bilinci kazandırmak,
3. Türk tarihini ve Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavratarak öğrencilerin kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde sorumluluk almalarını sağlamak,
4. Millî kimliğin oluşumunu, bu kimliği oluşturan unsurları ve millî kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak,
5. Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak millî birlik ve beraberliğin önemini kavratmak,
6. Tarih boyunca kurulmuş uygarlıklar ve yaşayan milletler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak,
7. Türk milletinin dünya kültür ve uygarlığının gelişmesindeki yerini ve insanlığa hizmetlerini kavratmak,
8. Öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür dünyaları hakkında meraklarını gidermek,
9. Tarihin sadece siyasi değil, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsadığını fark ettirerek hayatın içinden insanların da tarihin öznesi olduğu bilincini kazandırmak,
10. Tarih alanında araştırma yaparken tarih biliminin yöntem ve tekniklerini, tarih bilimine ait kavramları ve tarihçi becerilerini doğru kullanmalarını sağlamak,
11. Öğrencilerin farklı dönem, mekân ve kişilere ait toplumlar arası siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz ederek bu etkileşimin günümüze yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak,
12. Barış, hoşgörü, karşılıklı anlayış, demokrasi ve insan hakları gibi temel değerlerin önemini kavratarak bunların korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlı olmalarını sağlamak,
13. Kendi kültür değerlerine bağlı kalarak farklı kültürlerle etkileşimde bulunabilmelerini sağlamak,
14. Kültür ve uygarlığın somut olan ya da olmayan mirası üzerinde tarih araştırmaları yaparak alışkanlık, bilimsellik, sanatseverlik ve estetik değerleri kazandırmak,
15. Öğrencilere, tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türk dilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmaktır.

TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI

Günümüzde siyasi, sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlarda yaşanan hızlı değişme, bireylerin ve toplumların karşılaştığı karmaşık sorunlar, toplumsal kalkınmada insan faktörü,

insanlar arası ilişkiler ve toplumsal değerler, tarih öğretiminin yenilenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Dünyayı anlama ve anlamlandırmada eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunmak ve öğrencilerin bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Bu bakımdan, tarihe duyarlı ve tarih bilincine sahip insan yetiştirmek, Tarih Dersi Öğretim Programının temel amaçları arasındadır.

Eğitim ve öğretim alanındaki gelişmelerin, uygulanan yöntem ve teknikler ile eğitim araçlarındaki değişim ve çeşitliliğin öğretim programlarına yansması kaçınılmazdır. Tarih alanında yapılan araştırmalar ve yeni yayınlar, tarih dersinin içeriğinin de güncellenmesi gerektiğini göstermektedir.

Programın Temel Yaklaşımı

Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemini korumuştur. Çağımızda ise tartışılmaz üstünlük “bilgiyi üreten ve kullanan” larındır. Bilgiyi üreten ve kullanan donanımlı insan gücünün yetiştirilmesi de eğitimin temel amaçlarındanıdır.

Millî Eğitim Şûrası ve benzeri çalışmalarda sıklıkla, öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda, dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çekmektedir. Bu nedenle programda, bilginin taşıdığı değer ve öğrencilerin var olan deneyimleri de dikkate alınarak onların yaşama etkin katılımını, doğru karar vermelerini, sorun çözmelerini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım izlenmiştir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine imkân sağlayan yeni bir anlayış, yaşama geçirilmeye çalışılmıştır.

Bu anlayış doğrultusunda Tarih Dersi Öğretim Programı,

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.

3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi, öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, araştırmaya, soru sormaya ve görüş alışverişı yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî değerleri merkeze alarak evrensel değerlere saygılı olmaya önem verir.
7. Öğrencilerin ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına imkân sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.

Programın Yapısı

Tarih Dersi Öğretim Programı'nda; kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalar yer almaktadır.

Kazanımlar

Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları kapsamaktadır.

Etkinlik Örnekleri

Programda yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıkların kazandırılması için çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Bu etkinlikler birer öneri niteliğindedir. Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya değişiklikler yaparak uygulayabilir, yeni etkinlikler tasarlayabilir. Bu etkinlikler uygulanırken hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.

Programdaki etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmaları ve etkinliklerin her aşamasında katılımcı olarak yer almaları programın uygulanması açısından önemlidir.

Açıklamalar

Uyarı, ders içi ilişkilendirme ve diğer derslerle ilişkilendirme ile ilgili açıklayıcı ve işlenecek konuların sınırlarını belirleyen ifadelerin yer aldığı bölümdür.

Beceriler

Tarih Dersi Öğretim Programı, içerdiği kazanımlarla temel ve tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesini hedeflemektedir. Program ile ulaşılabilecek temel beceriler şunlardır:

- Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- İletişim kurma
- Araştırma-sorgulama
- Sorun çözme
- Bilgi teknolojilerini kullanma
- Girişimcilik
- Gözlem yapma
- Değişim ve sürekliliği algılama
- Mekânı algılama
- Sosyal katılım

Tarih Dersi Öğretim Programı'nda yer alan tarihsel düşünme becerileri de şunlardır:

- Kronolojik düşünme
- Tarihsel kavrama
- Tarihsel analiz ve yorum
- Tarihsel sorun analizi ve karar verme
- Tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma

TARİHSEL DÜŞÜNME BECERİLERİ¹

A. KRONOLOJİK DÜŞÜNME BECERİSİ

Kronolojik düşünme tarih biliminin temelidir. Kronoloji, olayların ne zaman ve hangi sırayla meydana geldiğidir. Öğrencilerin kronoloji becerisi olmadan olaylar arasındaki ilişkileri incelemesi veya tarihte sebep sonuç ilişkilerini açıklaması imkânsızdır. Kronoloji, tarihsel düşünmeyi düzenleyen zihinsel bir yapı işlevi görür.

Öğretmen, kronolojik düşünme becerisini geliştirmek amacıyla, öğrencilerin iyi kurgulanmış tarihsel anlatıları (tarihî roman ve hikâye, biyografiler ve hikâyeci tarihçiliğin iyi örnekleri vb.) okumalarını sağlamalıdır. Bunların, öğrencilerin ilgisini çekmede ve canlı tutmada önemli bir etkisi vardır.

İlköğretimin ikinci kademesinden başlayarak lise düzeyinde öğrenciler matematiksel becerilerini kullanarak zamanı yıllar, yüzyıllar ve binyıllar olarak ölçebilmelidir. Takvim çeşitleri ve bunlara ait temel kavramlar (MÖ, MS, yüzyıl vb.) hesaplamalı ve tarih şeritlerinde sunulan bilgileri yorumlayabilmelidirler.

Öğrenciler Türk ve dünya tarihine ait olay ve olguları tarihsel süreklilik içinde ve etkileşimi esas alarak analiz edebilmelidirler.

Kronolojik düşünme becerisini geliştirirken öğrenciler;

1. Geçmiş, bugün ve gelecek arasında ayırım yapar.
2. Bir tarihsel metindeki zaman akışını (başı, ortası ve sonu) belirler.
3. Belirli bir zaman akışına göre tarihsel bir metin oluşturur.
4. Takvim zamanını günler, haftalar, aylar, yıllar, yüzyıllar, binyıllar olarak ölçer. Takvim çeşitleri ve bunlara ait temel kavramlar (MÖ, MS, yüzyıl vb.) üzerinden zamanı hesaplamalar ve diğer takvim sistemlerine (hicri ve rumi takvimi miladi takvime vb.) dönüştürür.
5. Tarih şeritlerinde sunulan bilgileri yorumlar.
6. Tarihsel süreklilik ve değişimi açıklamak amacıyla bir tarihsel akış şeması oluşturur.
7. Tarihi, dönemlere ayırmaya yönelik yaklaşımları karşılaştırır ve farklı yaklaşımlar önerir.

---

¹ <http://nchs.ucla.edu/standards/thinking5-12.html> adresinden “Historical Thinking, 5-12” bölümü Türkçeye çevrilerek düzenlenmiştir.

B. TARİHSEL KAVRAMA BECERİSİ

Tarihsel metinlerin en belirleyici özelliklerinden biri de tarihi olayları inandırıcı bir şekilde yeniden düzene koymasındır. Bunun da ötesinde, tarihsel metinler tarihin akışı içindeki insanların eğilimlerini, karşılaştıkları sorunları yaşadıkları karmaşık dünyayı açıklama gücüne sahiptirler. Öykü, biyografi, otobiyografi ve benzeri tarihsel metinleri anlamak için öğrenciler, zihinlerinde canlandırarak okuma yeteneğini geliştirmelidir. Bunu yaparken birey ve grupların; niyetlerini, eğilimlerini, değer yargılarını, fikirlerini, umutlarını, şüphelerini, kararlarını, güçlü ve zayıf yanlarını göz önüne almalıdır.

Tarihsel metinleri kavramak ayrıca, öğrencilerin tarihsel yaklaşım edinmelerini yani geçmişteki olayları dönemin şartları ve kavramlarıyla bu geçmişi yaşayanların bakış açılarından inceleyebilmelerini gerektirir. Bunun için; öğrenciler geçmişe ait buluntuları, belgeleri, günlükleri, mektupları, sanat eserlerini, edebi ürünleri vb. kaynakları incelerken, geçmiş bugünün kavram ve normlarıyla değerlendirmekten kaçınmayı öğrenmeli, olayların meydana geldiği tarihsel bağlamı göz önünde bulundurmalıdırlar. Ayrıca bu önemli kazanımların ötesinde, öğrenciler tarihsel olayları yeniden açıklayan veya yorumlayan anlatıları da kavrayacak becerileri geliştirmeli ve tarihsel akış içinde etkili olmuş güçler arasındaki ilişkiyi ve bu güçlerin olayların gidişatını nasıl etkilediğini analiz edebilmelidirler. Bu beceriler şunlardır;

- Tarihsel metnin yanıtlamaya çalıştığı temel soruyu bulmak
- Tarihsel metin yazarının amacı, yaklaşımı ve bakış açısını tanımlamak
- Tarihsel açıklama ve analizleri anlamlı bir şekilde okumak

Metinlerde verilen bilgileri açıklamak, görsel hâle getirmek ve somutlaştırmak amacıyla tarih haritalarında sunulan veriler, çeşitli grafiklerde verilen görsel, matematiksel bilgiler ve tarihsel fotoğraflar, siyasi karikatürler, temsili resimler ve mimari çizimler gibi farklı görsel materyaller üzerinde çalışmak tarihsel metinleri kavramayı kolaylaştıracaktır.

Tarihsel kavrama becerisini geliştirirken öğrenciler;

1. Tarihsel belge veya metnin yazarını ve kaynağını belirtir.
2. Bir tarihsel metnin gerçek anlamını (Tarihsel bir olayın nerede olduğunu, olayda kimlerin yer aldığını, bu olayın sebep ve sonuçlarını) kavrar.

3. Bir tarihsel metinde yazarın cevaplamaya çalıştığı temel soruları belirler. Tarihsel metnin inşa edildiği bakış açısını ortaya koyar.
4. Tarihsel olgu ve görüşleri ayırt eder. Bunu yaparken ikisi arasındaki ilişkiyi dikkate alır. Tarihinin üzerinde çalıştığı olguları seçtiğini ve bu seçimin tarihinin görüşünü yansıttığını fark eder.
5. Tarihsel metinleri hayal gücünü kullanarak okuyabilir. Tarihsel metnin; birey veya toplumların amaçları, eğilimleri, değer yargıları, fikirleri, genel görünümüleri, umutları, korkuları, güçlü ve zayıf yanları konusunda neleri ortaya çıkardığını göz önünde bulundurur.
6. Farklı tarihsel yaklaşımları değerlendirir. Geçmişe ait buluntuları, belgeleri, mektupları, günlükleri, sanat eserlerini ve edebi ürünleri inceler. Geçmişe tarihsel empati kurarak yorumlar.
7. Tarihsel olayların meydana geldiği coğrafi alanlar hakkında bilgi edinirken veya mevcut bilgilerini geliştirirken tarihsel haritalardaki bilgiyi kullanır.
8. Grafiklerde, tablolarda, şemalarda ve diyagramlarda sunulan metne yardımcı veriler üzerinde çalışırken görsel ve sayısal verileri kullanır.
9. Görsel (fotoğraflar, temsili resimler, eğitsel karikatürler ve mimari çizimler vb.) ve edebi ürünler (roman, şiir ve oyunlar vb.) ile müzik (halk müziği, popüler ve klasik müzik) eserlerini kullanır.

C. TARİHSEL ANALİZ VE YORUM BECERİSİ

Öğrenciler tarihsel metni analitik bir bakış açısıyla inceleyebilen iyi bir tarih okuyucusu olmalıdır. Bu konuda en sık karşılaşılan sorunlardan birisi; öğrencilerin temel olguyu, doğru cevabı ve en geçerli yorumu bulmaları konusunda doğru bir duyguya sahip olmaları zorunluluğudur. Öğrencilere, “Amaca uygun okuyor muyum?”, “Öğrenmek istediğim bu mu?” gibi sorular sordurmak gerekir. Yoksa öğrenciler her tarihsel metinde anlatılanların peşinen doğru ve gerçek olduğunu düşünebilirler. Bu tür sorunlar tarih dersi kitaplarının tarihi, geleneksel olarak aktarma biçimlerinden de kaynaklanmaktadır. Yani olgular belirlenmiş bir sonuca doğru sıralı bir şekilde sunulmaktadır. Bu sorunun üstesinden gelebilmek için birden fazla kaynak kullanmak gerekir. Böylece öğrencinin, ders kitabının yanında diğer tarih dokümanlarını ve buluntularını kullanarak geçmişe ilişkin farklı yorumları ve yaklaşımları görmesi mümkün olacaktır.

Öğrenciler, tarihçilerin metinlerini oluştururken farklı olguları kullanabileceklerini ve bu olguları farklı yorumlayabileceklerini kavramalıdır. Bu nedenle tarih genellikle “geçmişte meydana gelen olaylar” olarak tanımlanır ve tarihten bu anlaşılır. Fakat yazılı tarih, sadece geçmişte olan olaylar değil bu olayların neden ve nasıl olduğu hakkında tarihçiler arasında gerçekleşen diyalogdur. Tarihsel inceleme veya araştırma sadece olguları ezberlemek değildir. Belirli bir tarihsel konu hakkındaki iddiaları inceleyip değerlendirerek, eldeki kanıtlara dayalı, geçici de olsa geçerli sonuçlara ulaşmaktır.

Tarihsel analiz ve yorum yapabilmek için öğrenciler tarihsel kavrayış becerilerini kullanmalıdır. Ancak analiz ve yorum yapabilme ile tarihsel kavrayış becerisini ayıran keskin çizgiler yoktur. Kavrayış ile ilgili bazı beceriler, analiz yapma ile ilgili becerileri de kapsamakta, hatta bunlar için gerekli sayılmaktadır. Örneğin tarihi bir doküman veya metnin yazarını veya kaynağını belirleme ve geçerliğini değerlendirme (tarihsel kavrayış becerisi) birbiriyle ihtilafli tarih metinlerini karşılaştırmanın (tarihsel analiz ve yorum becerisi) ön koşuludur. Analiz yapma, kavrayış ile ilgili beceriler üzerine inşa edilir ve öğrenciden tarihçinin kanıtlarının ve bu kanıtlardan yola çıkarak ortaya attığı yorumlarının sağlamlığını değerlendirmesini ister.

İyi yazılmış tarihsel metinler, öğrencilerin tarihte neden sonuç ilişkilerini analiz etmelerini kolaylaştırır. Böylece öğrenci toplumsal değişimin nasıl olduğunu, insanın eğilimlerinin önemini, süreç ve çıktılar kargaşası içinde amaçlarını, onları belirleyen araçlar tarafından nasıl etkilendiğini analiz edebilir. Çok az şey öğrencileri, neden sonuç ilişkilerinin karmaşık boyutlarını çözmek kadar heyecanlandırabilir. Hiçbir şey, geçmiş yaşantıları ve güncel sorunları basit ve tek bir nedene indirgeyerek açıklamaktan daha tehlikeli değildir.

Başka bir tuzak da tarihte meydana gelen olayların kaçınılmaz olarak gerçekleştiğini düşünmektir. Tarihte zorunluluk, olayların akış sürecinin tek seçenek olduğunu ve bireylerin özgür iradesi, seçme özgürlüğü ve yeteneğinin olmadığını düşünmektir. Öğrenciler tarih hakkında böyle bir algıya sahip olduklarında bilinçsiz olarak, geleceğin de kaçınılmaz ve önceden belirlenmiş olduğu, dolayısıyla insan iradesinin ve bireysel inisiyatifin hiçbir işe yaramadığı kanısına varabilirler. Dolayısıyla, insanların tercihlerinin de tarihi şekillendirmede çok önemli olduğu fark ettirilmelidir.

Tarihsel analiz ve yorum becerisini geliştirirken öğrenciler;

1. Benzerlik ve farklılıkları belirleyerek, farklı düşünce, değer, tarihî şahsiyet, davranış ve kurumları karşılaştırır.
2. Geçmişte yaşamış insanların farklı güdülerini, inançlarını, çıkarlarını, umutlarını ve korkularını belirterek bu insanların farklı bakış açılarını göz önünde bulundurur.
3. Neden sonuç ilişkilerinin birçok boyutunu (bireyin ve tarihî şahsiyetlerin önemi, ekonomik ve nesnel koşulların önemi, düşüncelerin, insan çıkarlarının ve inançların etkisi, şansın ve tesadüfün rolü) göz önüne alarak bu ilişkiyi analiz eder.
4. Mekan ve zaman sınırlarını aşan uzun vadeli ve büyük çaptaki gelişmeler de dahil süregelen sorunları belirlemek amacıyla çağlar ve bölgeler arasında karşılaştırmalar yapar.
5. Tarihsel kanıt temelli ve bilgiye dayalı hipotezlerle desteklenmeden öne sürülen görüşleri ayırt eder.
6. Birbiriyle ihtilafli tarihsel metinleri karşılaştırır.
7. Tarihsel olasılık örneklerini ve değişik seçeneklerin nasıl farklı sonuçlara yol açabileceğini göstererek tarihte kaçınılmazlığın olduğuna ilişkin iddiaları şüphe ile karşılar.
8. Tarihsel olaylar hakkındaki yorumların geçici olduğunu, yeni bilgiler keşfedildikçe ve yeni yorumlar yapıldıkça değişebileceğini kavrar.
9. Tarihçilerin geçmiş hakkında farklı yorumları olduğundan ve tarihçiler arasındaki temel tartışmalardan haberdar olur.
10. Geçmişte alınan kararların sağladığı fırsatları ve yol açtığı sınırlılıkları göz önüne alarak geçmişin etkileri hakkında hipotezler üretir.

Ç. TARİHSEL SORUN ANALİZİ VE KARAR VERME BECERİSİ

Sorun merkezli analiz ve karar verme etkinlikleri öğrencilerin, geçmişte insanların kritik anlarda yüz yüze geldiği sorun ve ikilemlerle karşılaşmalarını sağlar. Bu tür kritik dönemlerin sorun veya konularıyla yüzleşmek, mevcut alternatifleri analiz etmek, tercih edilmemiş seçeneklerin sonuçlarının ne olacağı hakkında değerlendirmeler yapmak ve tercih edilmiş

çözüm yollarının sonuçlarıyla karşılaştırmak, öğrencilerin bu konulara bireysel ilgi ve katılımını artırır.

Bu etkinlikler iyi seçilirse, demokratik vatandaşlık anlayışını geliştirme gücüne sahiptir. Öğrenci, kamu yönetimi sorunlarını ve ahlaki ikilemleri tanımlar, sorunla ilgisi bulunan ve bu sorunun sonuçlarından etkilenmesi muhtemel olan kişilerin çıkar ve değer yargılarını analiz eder, bu ikilemi çözmek ve alternatif yaklaşımların sonuçlarını değerlendirmek için gereken verileri kullanır, her yaklaşımın ahlaki boyutlarını değerlendirerek kazanç ve kayıplarını karşılaştırır. Böylece tarihsel konu analizi bağlamında ve tarihsel belgede ortaya konan uzun vadeli sonuçlar ışığında insanların geçmişteki uyguladıkları çözüm yolunu değerlendirir.

Önemli tarihsel sorunlar genellikle değer yüklü olduğu için, alınan sosyal önlemlere ahlaki değerlerin etkisini düşünmek için fırsatlar yaratır. Öğretmenlerin yapması gereken, kritik olayları anlatırken kendi ahlaki yargılarını aktarmaktadır. Öte yandan geçmişteki iyi uygulamaların (darüşşifa, darülaceze, vakıflar vb.) arkasındaki ahlaki düşünce sezdirilmelidir.

Öğrencilerden tarihi şahsiyetlerin davranışlarını ahlaki yönden yargılamaları istendiğinde bu yargılamayı dayandırdıkları değerleri açıklamaları istenmelidir. Geçmiş bir olay hakkında öğrencinin ahlaki yargıya varma girişimi, değerleri açıklama konusunda daha sağlıklı bir öğrenci olarak yetişmelerini sağlayacaktır. Bazı durumlarda da belirli bir ahlaki değer tarihsel olarak nasıl şekillendiğini anlamasına yardımcı olacaktır.

Tarihsel sorun analizi ve karar verme becerisini geliştirirken öğrenciler;

1. Geçmişteki konu ve sorunları tanımlar, bu konu veya sorunla ilgili insanların çıkarlarını, değer ve bakış açılarını analiz eder.
2. Güncel sorunların ortaya çıkmasına yol açan önceki durumlara ve mevcut faktörlere ilişkin kanıtları düzenler.
3. Güncel bir sorunun tarihsel arka planını belirler.
4. İlgili tarihsel olayları belirler ve güncel sorunlarla ilgisi olanları olmayanlardan ayırt eder.
5. Alternatif tarihsel oluş süreçlerini değerlendirir.
6. Bir tarihsel sorunu çözmeye yönelik hareket planı hazırlar: Problemi tanımlar, problemi ortaya çıkaran faktörleri analiz eder, iyi incelenmiş tercihler arasından inandırıcı bir çözüm önerir.
7. Tarihsel bir kararın uygulanmasını değerlendirir.

D. TARİHSEL SORGULAMAYA DAYALI ARAŞTIRMA BECERİSİ

Tarihsel düşünmenin belki de hiçbir boyutu, “tarih yazmak” veya “tarih çalışmak” kadar heyecanlı ve geliştirici değildir. Metinde sunulan tarihsel anlatının kritik noktalarında sorgulama yapmak gerekir. Bunun için geçmişe ait kanıtlar yardımıyla yani tarihsel dokümanlarla, tanıkların anlatılarıyla, mektuplarla, günlüklerle, buluntularla, fotoğraflarla çalışmalı, tarihi mekânlara geziler düzenlenmeli ve sözlü tarih çalışmaları yapılmalıdır. Tarihsel sorgulama, konu hakkındaki kanıtlar yeterince zengin olduğu, olayda yer alan insanların konuşturulduğu, olayla ilişkisi olan farklı bakış açıları ve farklı geçmişlere sahip insanların çıkar, inanış ve fikirlerini yansıttığı ölçüde iyi bir sorgulama türüdür.

Tarihsel sorgulama, bir problemin tanımlanmasıyla başlar. Öğrencilerin bir dokümanı, kaydı veya arkeolojik veya tarihsel siteyi incelemeleri teşvik edilir. Öğrencilerden şu sorulara cevap aramaları istenir:

- Bu kanıtlar kim tarafından, ne zaman, nasıl ve neden yapıldı?
- Bu kanıtların gerçekliğinin, yetkinliğinin ve geçerliğinin ölçütü nedir?
- Bu kanıt, yazarın bakış açısı, geçmişi ve eğitimi hakkında neler söylemektedir?
- Bu belge veya buluntunun yansıttığı olayın geçerli bir hikâyesini, açıklamasını veya anlatısını yeniden inşa etmek için başka neler keşfetmek zorundayız?
- Eldeki verilerden ne tür bir yorum çıkarılabilir ve bu veriden oluşturulan tarihsel açıklamayı desteklemek için ne tür iddialar öne sürülebilir?

Bu süreçte, öğrencilerin belge veya buluntunun ait olduğu tarihsel dönem hakkındaki bilgileri çok önemlidir. Olayla ilgili öğrencilerin ellerinde sadece birkaç tane kanıt olabilir. Boşlukları doldurmak, eldeki belgeleri değerlendirmek ve güçlü bir tarihsel metin oluşturmak daha geniş bir anlayışı gerektirir. Bu nedenle öğrencinin ders kitabındaki yorumlarla sınırlı kalmaması için öğrenci, ders kitabının yanında farklı materyallerle desteklenmelidir. Bu, öğrencinin ders kitabındaki bilgileri sorgulamasını, olay hakkında yeni sorular sormasını, ders kitabında yer verilmeyen tarihî şahsiyetlerin bakış açılarını araştırmasını ve ders kitabının tamamıyla veya kısmen göz ardı ettiği bir konuyu derinlemesine inceleyebilmesini sağlar.

Bu şartlar altında öğrenciler, sorgulamaya dayalı araştırmanın yaratıcılıklarına katkısını fark edeceklerdir. Yazılı tarihin bir insan yapımı olduğunu dolayısıyla geçmiş hakkındaki birçok yargının geçici ve tartışılabilir olduğunu daha iyi anlayacaklardır. Öte yandan dikkatli bir araştırmanın geçmişle ilgili sorunların üzerindeki sis perdesini kaldırabileceğini ve daha önce ortaya atılmış iddiaları çürütebileceğini kavrayacaklardır. Sorgulamaya dayalı tarihsel araştırmaya etkin olarak katılan öğrenciler kendi kendilerine, tarihçilerin neden geçmişle sürekli yeniden yorumladıklarını anlayacaklardır. Yeni yorumların, sadece yeni bulunmuş kanıtlardan değil, sonradan ortaya çıkan yeni fikirler ışığında da olabileceğini öğreneceklerdir.

Tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerisini geliştirirken öğrenciler;

1. Tarihsel dokümanlar, tanıkların anlatıları, mektuplar, günlükler, buluntular, fotoğraflar, tarihi mekânlar, sanat eseri ve mimari eserlerden hareketle tarihsel sorular sorar.
2. Kütüphane ve müze koleksiyonları, tarihi mekânlar, tarihi fotoğraflar, gazeteler, günlükler, dergiler, belgesel filmler, tanık anlatıları, nüfus sayım sonuçları, vergi kayıtları, istatistiksel derlemeler ve ekonomik göstergeler gibi çok değişik kaynaklardan tarihsel veri elde eder.
3. Tarihsel verinin ait olduğu toplumsal, siyasal ve ekonomik bağlamı açıklayarak bu verileri sorgulama, geçerliğini, güvenilirliğini, yeterliğini, gerçekliğini, iç tutarlılığını ve bütünlüğünü değerlendirir. Olguların göz ardı edilmesi veya icat edilmesi yoluyla önyargı, çarpıtma ve propaganda amacı taşıyıp taşımadığını inceler.
4. Eldeki kayıtlardaki boşlukları belirleyip, zaman ve mekâna ait bilgi ve bakış açılarını düzenleyerek sağlam bir tarih yorumu yapar.
5. Ailenin büyüklüğü ve kurulmasındaki değişimler, göç şekilleri, refah dağılımı ve ekonomik değişimler gibi konuların açıklanmasında sayısal analizleri kullanır.
6. Yüzeysel görüşler yerine sağlam bir muhakemeye dayalı iddialar ortaya koyarken yorumlarını tarihsel kanıtlarla destekler.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL YAKLAŞIMI

11. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı, Türk tarihi ve coğrafyasında Türk kültür ve medeniyetine ilişkin unsurların tarih bilimine ait bilgi, beceri ve değerlerle birlikte yer aldığı bir içerikten oluşmaktadır. Bu derste öğrencilerin, kültür unsurlarını Türk devlet geleneğinde geçmişten günümüze değişim ve süreklilik açısından derinlemesine incelemesi ve bu incelemeyi yaparken tarihsel düşünme becerilerini kullanmaları amaçlanmıştır.

Ortaöğretim 9. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı'nda Tarih öncesi dönemlerden 12. yüzyıla kadar Türk ve dünya tarihinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan ele alındığı konular yer almaktadır. 10. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı'nda ise Osmanlı Devleti'nin kuruluşu, 13. yüzyıldan Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar olan dönem Türk ve dünya tarihi siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan ele alınmaktadır.

11. sınıf tarih dersi Ortaöğretim kurumlarında Sosyal Bilimler alanında 4 saatlik alan dersidir. Tarihin sadece siyasi değil, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları da kapsadığı anlayışı ile tarih öncesi dönemlerden başlayarak Cumhuriyet Dönemini kapsayacak şekilde dersin içeriği belirlenmiştir. 9. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı, Türk kültür ve medeniyetinin ana konularından devlet teşkilatı, toplum yapısı, hukuk, ekonomi, eğitim ve sanat başlıkları altında altı üniteden oluşmaktadır. Devlet teşkilatının yapısı dikkate alındığında kurumsal yapının giriftliği açısından tüm üniteler birbiri ile ilişkilidir. Bununla birlikte öğrenme ve öğretme süreçleri açısından temel konu başlıkları esas alınarak bir sıralama yapılmıştır.

11. sınıfta Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi yer aldığından bu dersin ünitelerinin son kazanımları tekrarlara düşmemek için Millî Mücadele'den 1938'e kadar olan dönem çerçevesinde ele alınmış ve dönemin temel felsefesinin verilmesine dikkat edilmiştir.

11. sınıf Tarih dersi ünitelerinde yer alan İlk Türk devletleri ile ilgili kazanımlar Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar çerçevesinde ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının (Avarlar, Bulgarlar, Hazarlar, Macarlar, Peçenekler, Kıpçaklar (Kumanlar), Oğuzlar (Uzlar), Sabirler, Türğişler, Kırgızlar, Karluklar, Kimekler) ise öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.

Türk İslam devletleri ile ilgili kazanımlar, Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları çerçevesinde ele alınacaktır. Diğer Türk İslam devletlerinin (Tolunoğulları, İhşidîler, Harzemşahlar, Eyyubiler, Memlukler, Altın Orda, İlhanlılar, Çağataylılar, Kubilay Hanlığı, Timurlular, Safeviler, Babürler) ise öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.

TARİH DERSİ (11. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASIYLA

İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Bilgi, beceri, kavram öğretimi ve dersin devamlılığı açısından 9 ve 10. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programları incelenmelidir. 9. sınıf Tarih Dersi “Tarih Bilimi” ünitesinde yer alan kazanımlar tarih metodolojisi ile ilgilidir. Öğrencilerin bu üniteye kazandığı bilgi ve becerileri, 11. sınıf Tarih dersinde de kullanmaları sağlanmalıdır.
2. Tarih biliminin diğer bilimlerle ilişkisi ilgili ünitelerde vurgulanmalıdır. Örneğin “Türklerde Ekonomi” ünitesi kazanımları işlenirken ekonomi bilimi ile “Türklerde Sanat” ünitesi kazanımları işlenirken Sanat Tarihi ile ilişkilendirilecektir.
3. Ders işlenişleri ve etkinlikler tarihsel düşünme becerilerini kazandırmaya ve geliştirmeye yönelik olmalıdır.
4. Ünite kazanımlarının sıralanışında kronoloji esas alınmıştır. Ünite içeriği sebep-sonuç ilişkisine dayalı kronolojik sıralama, bütüncül bakış açısı, değişim ve süreklilik ile tarihî algıyı verebilecek şekilde düzenlenmiştir. Bu bakımdan kazanımların sıralamasında değişiklik yapılmamalıdır.
5. Kazanımların içeriklerine uygun konular seçilerek öğrencilere projeler verilmelidir. Örneğin Orhun Yazıtları, külliye, ahî teşkilatı, ticaret yolları vb.
6. Medeniyetlerin ve kültürlerin oluşumunda kadın ve erkeğin katkısına ve tarihin öznesinin “insan” olduğuna dikkat edilmelidir.
7. Kazanım, açıklama ve etkinlik örneklerinin yer aldığı program tablosu çok önemlidir. Derse ön hazırlık yapılırken genel amaçlar, 11 sınıf Tarih dersinin temel yaklaşımı, ünite kazanımları ve kazanım açıklamaları dikkate alınmalıdır. Öğrencinin aktif katılımını sağlamak, dersi daha etkili ve zevkli hâle getirebilmek için farklı yöntem ve teknikleri içeren etkinlikler yapılmalıdır. Genel amaçlar, kazanımlar, açıklamalar, öğrenme biçimleri, farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları, okul ve çevre şartları dikkate alınarak yeni etkinlikler tasarlanabilir ya da önerilen etkinlikler

geliştirilebilir. Etkinlikler tasarlanırken ya da geliştirilirken, uyarıcı, pekiştirici ve değerlendirme süreçlerinden hangisini kapsayacağı da belirlenmelidir.

8. Program uygulanırken diğer derslerin zümre öğretmenleriyle etkili bir iletişim kurulmalıdır.
9. Etkinlik örneklerinde yer alan bazı yöntem ve tekniklerin uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:
  - Araştırma yöntemini içeren etkinlikler yapılırken imkânlar doğrultusunda kütüphane, İnternet vb. kaynaklardan yararlanma konusunda öğrenci yönlendirilmelidir.
  - Metin yazılmasının önerildiği etkinliklerde; öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini kullanabileceği metinler oluşturmalarına, döneme ait adlandırmaların, tarihî deyim ve terimlerin ve zaman kavramlarının doğru kullanılmasına dikkat edilmelidir. Ancak öğrencilerden bir tarihçi gibi metin yazmaları beklenmemeli, öğrencilere bu konuda rehberlik yapılmalıdır.
  - Etkinliklerde kullanılacak metin ve görsel malzemeler (resim, fotoğraf, karikatür, afiş, gazete, dergi, film, belgesel vb.) öğrenci seviyesine uygun ve pedagojik olmalıdır.
  - Biyografi çalışması yapılacak etkinliklerde; biyografisi incelenen kişinin eğitimi, faaliyetleri ve bu faaliyetlerin döneme etkisi ile yaşadığı dönemin siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri vb. konulara değinilmelidir. Biyografi çalışmalarında dönemin fikir, sanat, spor, müzik, edebiyat vb. alanlarında öne çıkan şahsiyetlerine yer verilmelidir.
  - Film etkinlerinde; ders saatleri göz önünde bulundurulmalı, kazanımın içeriğine uygun filmin belli bölümleri etkinliklerde kullanılmalıdır.
10. Ders işlenişlerinde, inceleme gezilerine önem verilmelidir. Müzelere, tarihî ve kültürel mekânlara imkânlar ölçüsünde gerçek ya da sanal ortamda (tarihî yapılar, anıtlar, müzeler, savaş alanları) geziler düzenlenmelidir.
11. Tarih derslerinde görsel ve işitsel iletişim araçlarına yer verilmeli; tepegöz, projeksiyon makinesi, bilgisayar, televizyon vs. etkin olarak derste kullanılmalıdır.
12. Tarih dersinin amaçları arasında Türk dilinin doğru, etkili ve güzel kullanımı da söz konusudur. Bu amaçla, ünite içeriklerine uygun hikâye, roman, şiir vb. yer aldığı kitap listeleri belirlenmeli ve etkinliklerde bu kaynaklardan yararlanılmalıdır.

KİTAP YAZARLARINDAN BEKLENENLER

Öğretim programının amacına ulaşmasında, ders kitapları önemli materyallerdendir. Bu bağlamda ders kitaplarının programın felsefesini (konu içeriği, yöntem, beceri) en iyi şekilde yansıtması çok önemlidir. Kitap yazarlarına bu bakımdan çok önemli görev düşmektedir. Ders kitabı yazarlarının öncelikle yapması gereken; programı ayrıntıları ile inceleyip değerlendirmek, eğitim-öğretim ve ölçme-değerlendirme felsefesini tüm bileşenleri ile kavramak ve bunları ders kitaplarına yansıtmaktır.

11. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı, alternatif iki farklı ders saatine göre düzenlenmiştir. Ders kitapları hazırlanırken programın 4 saatlik kazanımları dikkate alınacaktır. Ancak, haftada 2 ders saati seçen öğrencilerin sorumlu olduğu kazanımlar diğer kazanımlardan kolayca ayırt edilebilecek şekilde farklı renkle yazılacak veya farklı fon kullanılarak ayırt edilmesi sağlanacaktır. Bu husus kitap başında kolaylıkla fark edilecek şekilde uyarı olarak verilebilir.

11. SINIF (4 SAATLİK) TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTELER VE SÜRELERİ

Tarih Dersi (11. sınıf) Öğretim Programı haftada 4 ders saati esas alınarak hazırlanmıştır. Tarih dersi (11. sınıf) öğretim programı 6 üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: TÜRK DEVLET TEŞKİLATI
2. Ünite: TÜRKLERDE TOPLUM YAPISI
3. Ünite: TÜRKLERDE HUKUK
4. Ünite: TÜRKLERDE EKONOMİ
5. Ünite: TÜRKLERDE EĞİTİM
6. Ünite: TÜRKLERDE SANAT

TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANACAK KİTAPLARIN FORMA SAYILARI AŞAĞIDA GÖSTERİLMİŞTİR

	DERS KİTABI		ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI	
	Kitap Boyutu	Forma Sayısı	Kitap Boyutu	Forma Sayısı
11. SINIF	19,5 x 27,5	12-16	SERBEST	SERBEST

11. SINIF (4 SAATLİK) TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTELERİ, KAZANIM SAYILARI, SÜRELERİ VE ORANLARI

ÜNİTE	KAZANIM SAYISI	SÜRE/DERS SAATİ	ORANI (%)
1. TÜRKLERDE DEVLET TEŞKİLATI	8	34	25
2. TÜRKLERDE TOPLUM YAPISI	5	22	15
3. TÜRKLERDE HUKUK	5	22	15
4. TÜRKLERDE EKONOMİ	5	22	15
5. TÜRKLERDE EĞİTİM	5	22	15
6. TÜRKLERDE SANAT	5	22	15
TOPLAM	33	144	100

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

1. ÜNİTE: TÜRKLERDE DEVLET TEŞKİLATI

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İlk Türk devletlerinde devlet anlayışı ve teşkilatın temel unsurlarını kavrar.	 Güneş Bayrağımız Gökyüzü Otağımız: Türk hâkimiyet anlayışının destan, efsane ve yazıtlara yansımaları araştırılarak sunu hazırlanır. Ordu Teşkilatı: Türk devlet geleneğinde ordu teşkilatının önemi, orduyu oluşturan unsurlar ve işleyişine ilişkin sunu hazırlanır.	[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir. [!] Bağımsızlık, ülke, millet, halk, hâkimiyet, teşkilat, töre unsurlarına değinilecektir. [!] Ordu teşkilatının yapısına ve önemine değinilecektir.
2. İlk Türk devletlerinde hükümdarın özellikleri ve görevlerini kavrar.	 Kut: Destan ve efsanelerden yararlanarak Türk devlet geleneğinde hâkimiyet ve kut anlayışı araştırılır. Renklerin Dili: Türk devlet geleneğinde renklerin önemi, anlamı ve uygulamadaki örneklerine ilişkin sunu hazırlanır.	[!] Hâkimiyet sembollerine değinilecektir. [!] Hükümdarın halka, halkın hükümdara karşı görev, hak ve sorumluluklarına değinilecektir. [!] Türk devletlerinde hükümdar ailesinin yönetime etkisine değinilecektir. [!] Hükümdarın ve yönetici sınıfın kullandığı unvanlara da değinilecektir.
3. İlk Türk devlet teşkilatında karar verme süreçlerine halkın katılımı ile bunun önemini kavrar.	 Kurultay'dan Meclise: Devletle ilgili bir kararın farklı dönemlerde nasıl alındığına, karar aşamasında söz sahibi olanlara ilişkin drama yapılır. Toy: Türklerde toy geleneği ile ilgili sunu hazırlanır.	[!] Kurultay ve toy geleneği vurgulanacaktır.
4. İslamiyetin kabulü ile Türk devletlerinde yönetim anlayışındaki değişimi analiz eder.	 Yöneticilere Altın Öğütler: Kutadgu Bilig, Siyasetname, Pendname gibi eserlerden yararlanarak devlet yöneticilerinde aranan özelliklere ilişkin bir metin yazılır. Unvanlar: İslamiyetin kabulünden önceki ve sonraki dönemlerde hükümdarlar ve diğer yöneticilerin unvanları karşılaştırılır. Hatun, Valide Sultan: Türk devlet geleneğinde hükümdar ailesine mensup kadınların faaliyetleri yönetime etkileri açısından araştırılır.	[!] Merkezî yönetim, taşra yönetimi ve askerî yönetimdeki değişim vurgulanacaktır. [!] Hükümdarın özellikleri ve hâkimiyet sembollerindeki değişime değinilecektir. [!] Hükümdarın ve yönetici sınıfın kullandığı unvanlardaki değişime de değinilecektir. [!] Yönetimdeki merkezî otoritenin artması vurgulanacaktır. [!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. Diğer Türk İslam devletlerinin öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.
5. Osmanlı devlet teşkilatının işleyişini kavrar.	 Devlet Nizamı: Osmanlı devlet teşkilatının işleyişine ilişkin şema hazırlanır. Bilge Kağan'dan Kanuni Sultan Süleyman'a: Türk	[!] Devlet teşkilatı Tanzimat'a kadar ele alınacaktır. [!] Osmanlı Devleti'nde merkezî otoritenin güçlenmesine yönelik değişim vurgulanacaktır.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

	<p>hükümdar ve yöneticilerinin biyografilerinden yararlanarak Türklerde yöneticilerde bulunması gereken özellikler belirlenir.</p>	<p>[!] Merkezî yönetim, taşra yönetimi, askerî yönetim anlayışının temel özelliklerine kısaca değinilecektir. [!] Türk devlet teşkilatındaki değişim ve süreklilik vurgulanacaktır.</p>
6. Tanzimatla birlikte Osmanlı devlet teşkilatındaki değişimi kavrar.	<p> Bürokrasi Devleti: Osmanlı devletinde yönetim alanındaki değişim, batının değişimdeki etkisi ve değişimin olumlu-olumsuz yönleri tartışılır.</p> <p> Tanzimat Müzesi: Tanzimat Dönemi yenileşme hareketleri ve demokratikleşme fikirlerine ilişkin belge ve eşyaların bulunduğu müze gezilir.</p> <p> Vaka-i Hayriye: Bir yeniçerinin dilinden Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasına ilişkin metin yazılır.</p>	<p>[!] Egemenlik anlayışındaki değişime değinilecektir. [!] Yönetim anlayışındaki değişim ile yöneticilerin nitelik ve görevlerindeki değişime değinilecektir [!] Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasına da değinilecektir.</p>
7. Meşrutiyet Döneminde devlet teşkilatındaki değişimi kavrar.	<p> Kanun-ı Esasi: 1876 Anayasasını, padişahın yetkilerinin sınırlandırılması, hâkimiyet anlayışı ve yönetim biçimindeki değişim açısından inceleyen bir sunu hazırlanır.</p> <p> Seçim Sandıkları: Meşrutiyet Döneminde seçimlerin yapılması ve oy kullanımı ile ilgili araştırma yapılarak sunu hazırlanır.</p> <p> Fikir Akımları: Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki fikir akımları ve bu akımların öncülerinin eserleri araştırılır.</p>	<p>[!] Demokratikleşme süreci ve halkın yönetime katılması vurgulanacaktır.</p>
8. Cumhuriyetin ilanı ile devlet teşkilatındaki değişimi kavrar.	<p> Yeni Devlet Yeni Yönetim: Cumhuriyetin ilanı ile yönetim alanında meydana gelen değişim hakkında kompozisyon yazılır.</p> <p> “Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir”: Büyük Millet Meclisinin açılışına yönelik gazete sayfası hazırlanır.</p> <p> Milletin Meclisi: Birinci ve İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisine sanal ya da gerçek gezi düzenlenir.</p>	<p>[!] Millî Mücadele'den 1938'e kadar olan dönemin temel felsefesi ele alınacaktır. [!] Millî Mücadele Dönemi ve sonrasında halkın yönetime katılımına değinilecektir. [!] Millî Mücadele yıllarında ordu teşkilatının önemine değinilecektir. [!] Devlet teşkilatındaki değişim halkın yönetime katılımı ve demokrasi çerçevesinde ele alınacaktır. [!] Kuvvetler ayrılığı ilkesine değinilecektir.</p>
<p>: Etkinlik : İnceleme gezisi [!]: Uyarı : Ders içi ilişkilendirme</p>		

2. ÜNİTE: TÜRKLERDE TOPLUM YAPISI

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <p>1. İlk Türk devletlerinde toplum yapısının temel özelliklerini kavrar.</p>	<p> Yukarıda Mavi Gök Aşağıda Yağız Yer: Orhun Yazıtları incelenerek Türk toplumunun temel özellikleri hakkında çıkarımda bulunur.</p> <p> Orun Ülüş Meselesi: Türk toplumunda sosyal yapı üzerine araştırma yapılarak sunu hazırlanır.</p>	<p>[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.</p> <p>[!] Sosyal yapıda oğuş, urug, bod, boy, bodun ve devlete değinilecektir.</p> <p>[!] Türk toplumunda birey-devlet ilişkisine değinilecektir</p> <p>[!] Türk toplumunda kadının konumuna değinilecektir.</p>
<p>2. Türk-İslam devletlerinde sosyal yapıyı inceler.</p>	<p> Hakan-Hatun/ Anne-Baba: İslamiyetin kabulünden Türk toplum yapısı ve yaşam biçimindeki değışen ve değışmeyen unsurları belirten bir sunu hazırlanır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. Diğer Türk İslam devletlerinden de örnekler verilecektir.</p> <p>[!] Sosyal yapı, değışim ve süreklilik açısından ele alınacaktır.</p> <p>[!] Türk-İslam devletlerinde farklı unsurların bir arada yaşama ve hoşgörü anlayışına değinilecektir.</p> <p>[!] Ahmed Yesevi, Yunus Emre ve Mevlana gibi düşünürlerin insan sevgisi ve hoşgörü anlayışına ilişkin örnekler verilecektir.</p>
<p>3. Osmanlı toplumunda sosyal yapının şekillenmesinde etkili olan unsurları kavrar.</p>	<p> Aile: Kınalızade Ali'nin eserlerinden örnek metinler, Osmanlıda aile yapısı, aile fertlerinin görevleri vb. konular açısından incelenir.</p> <p> Osmanlı Döneminde Mahalle: Osmanlı mahalle anlayışı ile bunun aile hayatına, mimariye ve günlük yaşama etkisine ilişkin bir sunu hazırlanır.</p> <p> Türk Mutfağında: Türk mutfak geleneği ve geleneksel yemeklerle, sofraya vb. unsurlar üzerine bir sunu hazırlanır.</p> <p> Hayat - Avlu: Aile yaşamı ile konut arasındaki ilişki ve bunun mimariye yansımaları araştırılır.</p> <p> Vakıf Geleneği: Vakıfların kuruluş amaçları ve işleyişi araştırılarak görsel malzemelerle desteklenen bir sergi hazırlanır.</p>	<p>[!] Osmanlı toplumunda bir arada yaşama ve hoşgörü anlayışı çerçevesinde Millet Sistemi vurgulanacaktır.</p> <p>[!] İskân siyasetinin Osmanlı toplumuna olan etkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Osmanlı toplumunda mahalle ve şehir hayatının toplum yaşamına etkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Evlenme, doğum, ölüm vb. geleneksel törenlere değinilecektir.</p> <p>[!] Toplum yaşamında vakıfların önemi, işleyişi ve vakıflar aracılığıyla gerçekleşen hizmetlere değinilecektir.</p> <p>[!] Toplumda yardımlaşma ve dayanışma anlayışı ile</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

	<p> Darülaceze: Darülaceze, darüleytam, imarethane vb. sosyal kurumların tarihçesi araştırılarak sınıfta sunulur.</p>	<p>kurulan kurumlara değinilecektir. [!] Kadın, çocuk ve yaşlıların korunmasına; özürülülerin bakımına yönelik kurumlara da değinilecektir.</p>
4. Tanzimat'tan sonra Osmanlı toplumunda meydana gelen değışimi analiz eder.	<p> Değişen Toplum Değişen Yaşamlar: Fotoğraf, gravür ve resimlerden yararlanılarak gündelik yaşamdaki değışim incelenir.</p> <p> Fatih - Harbiye: Türk toplumundaki değışimin edebî eserlere yansımaları konusunda araştırma yapılır.</p> <p> Kadınların Anlattıkları: Tanzimat sonrası Osmanlı toplumunda meydana gelen değışim İstanbul'da, Balkanlarda, Anadolu'da köy veya şehirde yaşayan bir kadının dilinden yazılır.</p> <p> Anadolu'ya Göçler: Kafkasya ve Balkanlardan Anadolu'ya yapılan göçlerin toplumsal yapıya etkisine yönelik sunu hazırlanır.</p>	<p>[!] Aile hayatındaki değışim ve şehir hayatına uyum sürecinin etkilerine değinilecektir. [!] Değişen yaşam biçiminin giyim, yeme-içme kültürü ve mekânlara yansımalarına örnekler verilecektir. [!] Kafkasya ve Balkanlardan Anadolu'ya yapılan göçlerin toplumsal yapıya etkisine değinilecektir.</p>
5. Cumhuriyet Dönemi Türk toplum yapısının temel özelliklerini açıklar.	<p> Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı: Atatürk'ün söylev ve demeçlerinden hareketle vatandaşlık kavramı araştırılır.</p> <p> Tebaadan Vatandaşlığa: Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devlet'inde vatandaşlık olgusunu Kanun-i Esasi ve 1924 anayasalarından hareketle karşılaştırılır.</p> <p> “Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.”: Atatürk'ün özdeyişinden hareketle kompozisyon yazılır.</p>	<p>[!] Millî Mücadele'den 1938'e kadar olan dönemin temel felsefesi ele alınacaktır. [!] Kanun-i Esasi, 1921, 1924 anayasalarındaki vatandaşlık olgusu üzerinde durulacaktır.</p>
<p> : Etkinlik : İnceleme gezisi [!] : Uyarı : Ders içi ilişkilendirme</p>		

3. ÜNİTE: TÜRKLERDE HUKUK

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <p>1. İlk Türk devletlerindeki hukuki yapının temel özelliklerini inceler.</p>	<p> Töre: Törenin konar-göçer Türkler arasındaki önemi konusunda araştırma yapılır.</p> <p> Orhun Yazıtları: Orhun Yazıtları'ndan örnek metinlerle adalet anlayışı incelenir.</p> <p> Destanlar: İlk Türk devletlerine ait destanlardan töre ve kanun ile ilgili metinler bulunarak karşılaştırılır.</p>	<p>[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.</p> <p>[!] Yasama yetkisinin dayanakları açıklanacaktır.</p> <p>[!] Kurultayın aldığı kararların hukuki niteliğine değinilecektir.</p> <p>[!] İlk Türk devletlerindeki adalet anlayışı verilecektir.</p> <p>[!] Hukuk, töre, yargu, yargan kavramlarına değinilecektir.</p>
<p>2. Türk –İslam devletlerindeki hukuki yapılanmanın genel özelliklerini açıklar.</p>	<p> Kutadgu Bilig: Kutadgu Bilig'den örnek metin incelemeleri ile Türk devlet geleneğindeki adalet anlayışı incelenir.</p> <p> Kadı Huzurundaki Sultan Oğlu: Bir tacirin yakınması üzerine Gazneli Sultan Mahmut'un, oğlu Mesud'u kadıya göndermesi ile ilgili tartışma yapılır.</p> <p> Yasakname-i Büzürg'den Tüzükat-ı Timur'a: Yasakname-i Büzürg (Cengiz Han Yasası) ile Tüzükat-ı Timur karşılaştırılır.</p> <p> Kadı Burhaneddin: Divan-ı Mezalim'in işleyişi ile ilgili drama çalışması yapılır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. Diğer Türk İslam devletlerinden de örnekler verilecektir.</p> <p>[!] Yasama yetkisinin dayanakları değişim ve süreklilik çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Adalet teşkilatı; kadıların atanma usulleri ve yargı faaliyetlerini yürütmesi çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Divan-ı Mezalim kurumunun yapısı, işleyişi ve önemi vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Cengiz Han Yasalarının diğer Türk devletlerinin hukuk anlayışına etkisine değinilecektir.</p>
<p>3. Osmanlı Devleti hukuk sisteminin genel yapısı ve işleyişini kavrar.</p>	<p> Divan-ı Mezalim'den Divan-ı Hümayun'a: Divan-ı Mezalim ve Divan-ı Hümayun adli fonksiyonları açısından karşılaştırılır.</p> <p> Nişancı ve Kadıasker: Nişancı ve Kadıaskerin görev ve yetkileri araştırılır.</p> <p> Mehayif Müfettişleri: Kadıların denetimi ile ilgili araştırma yapılır.</p>	<p>[!] Divan-ı Hümayun'un üst mahkeme niteliği vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Kanunname çeşitlerine (Umumi kanunnameler, Sancak kanunnameleri, Hususi Kanunnameler vb.) kısaca değinilecektir.</p> <p>[!] Adalet teşkilatı; kadıların atanma usulleri ve yargı faaliyetlerini yürütmesi çerçevesinde ele alınacaktır.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

<p>4. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Döneminde hukuk alanındaki değişimi kavrar.</p>	<p> Tanzimat Dönemi Osmanlı Mahkemeleri: Tanzimat Döneminde açılan mahkemeler ve bunların yetki alanları incelenerek bu durumun hukuki sonuçları tartışılır.</p> <p> Ahmet Cevdet Paşa: Ahmet Cevdet Paşa ile ilgili biyografi çalışması yapılır.</p> <p> Şeri'yye ve Nizamiye Mahkemeleri: Osmanlı hukukunda ortaya çıkan ikili yapının sonuçları tartışılır.</p> <p> Islahat Fermanı: Islahat Fermanı'nın maddeleri Müslim, gayrimüslim hukuku açısından incelenir.</p>	<p>[!] II. Mahmut Döneminde yapılan değişikliklere de değinilecektir.</p> <p>[!] Tanzimat Fermanı ile hukuk alanında meydana gelen değişim ele alınacaktır.</p> <p>[!] Mecellenin önemine değinilecektir.</p> <p>[!] Kanun-i Esasi, padişahın yasama yetkisinin sınırlanması çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Adli teşkilattaki değişimleri destekleyecek okullaşmanın geç başlamasına da değinilecektir.</p> <p>[!] Gayrimüslimlerin hukuki durumuna da değinilecektir.</p>
<p>5. Cumhuriyet Döneminde hukuk alanındaki yapılanmanın temel özelliklerini kavrar.</p>	<p> Ankara Hukuk Mektebi: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin İnternet sayfasından bu okulun tarihçesi ve Atatürk'ün açılış konuşması araştırılır.</p> <p> Yargıtay-Danıştay: Yargıtay, Danıştay gibi Yüksek Mahkemelerin resmi İnternet sitelerinden kurumların tarihçeleri araştırılır.</p> <p> Anayasalar: Kanun-i Esasi, 1921 ve 1924 anayasaları yasama, yürütme ve yargı erklerinin kullanımı açısından karşılaştırılır.</p>	<p>[!] Millî Mücadele'den 1938'e kadar olan dönemin temel felsefesi ele alınacaktır.</p> <p>[!] Laik hukuk sistemine geçiş verilecektir.</p>
<p> : Etkinlik : İnceleme gezisi [!] : Uyarı : Ders içi ilişkilendirme</p>		

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

4. ÜNİTE: TÜRKLERDE EKONOMİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <p>1. İlk Türk devletlerindeki ekonomik yapıyı kavrar.</p>	<p> Konar-Göçer Ekonomisi: Türklerdeki tarım ve hayvancılığa dayanan ekonomik yapı ile ilgili sunu hazırlanır.</p> <p> Ticaret Yolları: İpek Yolu, Kürk Yolu'nun güzergâhı ile ilgili harita çalışması yapılır.</p> <p> Kervanlar Kervancılar: Türk devletlerinin ticaret yaptıkları devletler, ithal ve ihraç edilen maddeler ile ilgili tablo hazırlanır.</p>	<p>[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.</p> <p>[!] Orta Asya coğrafi özelliklerinin ekonomik faaliyetlere etkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Türklerde hayvancılık ve tarım faaliyetlerinin birlikte yürütüldüğü vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Yerleşik hayatın ekonomi anlayışında meydana getirdiği değişim vurgulanacaktır.</p> <p>[!] İpek Yolu ve Kürk Yolu'nun önemi ve Türk devletlerinin ticari faaliyetlerine değinilecektir.</p>
<p>2. Türk-İslam devletlerindeki ekonomik yapıyı değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.</p>	<p> Konar Göçerler, Köylüler, Şehirliler: Bir şehirlinin, köylünün ve konargöçerin dilinden toplumda üstlendikleri ekonomik rollerle ilgili metin yazılır.</p> <p> Divan-ı İstifa: Divan-ı İstifa'nın görev ve yetkileri araştırılır.</p> <p> Selçuklu Paraları: Selçukluların kullandıkları paralarla ilgili sunu hazırlanır.</p> <p> Beytü'l-mal: Devlet hazinesinin işleyişi ile ilgili şema oluşturulur.</p> <p> Bir Tüccarın Not Defteri: Bir tüccarın dilinden Sultan Han'ında geçirilen bir günü anlatan bir metin yazılır.</p> <p> Dünden Bugüne Ticaret Merkezleri: Dönemin kapalı çarşıları, hanları, kapanları günümüzdeki alışveriş merkezleriyle karşılaştırılır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. Diğer Türk İslam devletlerinden de örnekler verilecektir.</p> <p>[!] İktisad sisteminin ve ahilik teşkilatının ekonomideki yeri ve önemi vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Vergi sisteminin gelişimi ele alınacaktır.</p> <p>[!] Vakıf sisteminin iktisadi refaha katkılarına değinilecektir.</p> <p>[!] Türkiye Selçuklu Devleti'nin ticareti geliştirmek için aldığı önlemlere de değinilecektir.</p> <p>[!] Moğol istilasının Anadolu'daki ekonomik faaliyetlere etkisine de değinilecektir.</p> <p>[!] Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan beyliklerin ekonomiye katkıları vurgulanacaktır.</p>
<p>3. Osmanlı Devleti'nin klasik dönem ekonomi anlayışını ve yapılanmasını analiz eder.</p>	<p> Ekonomi İnsan İçindir: Osmanlı Devleti'nin arz yönlü ekonomi anlayışı gerekçeleri ile tartışılır.</p> <p> Loncalar: Osmanlı Devleti'ndeki esnaf grupları ve dükkân sayılarıyla ilgili istatistikî veriler incelenerek loncaların iç ticaret ve sanayideki önemi tartışılır.</p> <p> Kanunname-i İhtisab-ı Bursa: Sultan II. Bayezit tarafından</p>	<p>[!] Mali yapı, üretim yapısı, tüketim, ulaşım ve ticaret, para ve finansman, esnaf birlikleri ve narh sistemi ele alınacaktır.</p> <p>[!] Osmanlı Devleti'nin üretim ve arz yönlü ekonomi anlayışı vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Üretimin devamlılığını sağlamaya yönelik alınan</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

	<p>yürürlüğe konulan kanundan seçilen narh ve standardizasyonla ilgili örnekler incelenir.</p> <p> Transit Ticaret: Osmanlı Devleti ve Türkiye Selçuklu Devleti dönemlerindeki ticaret yolları ile ilgili karşılaştırmalı harita çalışması yapılır.</p> <p> İthalat-İhracat: İthal ve ihraç edilen maddelerle ilgili araştırma yapılarak bazı maddelerin ihracının yasak olma gerekçeleri tartışılır.</p> <p> Bursa’da İpek, Ankara’da Sof: Osmanlı Devleti’ndeki sanayi kolları ve bu sanayilerde kullanılan ham maddelerle ilgili harita çalışması yapılır.</p>	<p>tedbirler ele alınacaktır.</p> <p>[!] Loncaların iktisadi yaşamdaki önemi vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Kapitülasyonların ekonomik gerekçelerine değinilecektir.</p>
4. XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti’nin ekonomisinde meydana gelen değişimi değerlendirir.	<p> Değişen Ekonomi: Üretim yapısındaki çözülmenin iç ve dış nedenleri kanıtlar (tarihsel metinler, istatistikî veriler vb.) üzerinden tartışılır.</p> <p> Akçadan Kaimeye: Tarihsel süreçte Osmanlı Devleti’nde kullanılan paralarla ilgili sunu yapılır.</p> <p> Kapitülasyonlar: XVI. yüzyılda verilen kapitülasyonlarla XVIII ve XIX. yüzyıllarda verilen kapitülasyonların Osmanlı ekonomisine etkileri tartışılır.</p> <p> Osmanlı Bütçeleri: Klasik dönem gelir giderleri ile XIX. yüzyıl gelir giderlerine ait istatistikî veriler karşılaştırmalı olarak incelenir.</p> <p> 1855 Paris Uluslararası Sergisi: Sergiye katılan Osmanlı fabrikaları ve fabrikaların gönderdikleri maddelerle ilgili araştırma yapılır.</p> <p> Memleket Sandıklarından Ziraat Bankasına: Mithat Paşa’nın millî bankacılık çalışmaları ile ilgili araştırma yapılır. Ziraat Bankasının internet sitesinden bankanın tarihçesi incelenir.</p> <p> Dış Borçlanma: Düyun-ı Umumiye’nin kuruluşu ve işleyişi araştırılarak Osmanlı ve Avrupa devletleri açısından etkileri tartışılır.</p> <p> II. Meşrutiyet Döneminde Ekonomi: Bu dönemde ekonomi alanında yapılan çalışmalar araştırılarak bu çalışmaların sonraki döneme etkisi tartışılır.</p>	<p>[!] Üretim yapısındaki çözülmenin iç ve dış nedenlerine değinilecektir.</p> <p>[!] Coğrafi Keşiflerin Osmanlı ekonomisine etkilerine değinilecektir.</p> <p>[!] Tımar sisteminden mukataa ve malikâne sistemine geçişin etkisi vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Kapitülasyonların, Sanayi İnkılâbı’nın Osmanlı ekonomisine etkileri vurgulanacaktır.</p>
5. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türkiye Cumhuriyeti	<p> Misak-ı İktisadi: Türkiye İktisat Kongresi’nde alınan tavsiye kararları içerik analizi yöntemiyle incelenir.</p>	<p>[!] Millî Mücadele’den 1938’e kadar olan dönemin temel felsefesi ele alınacaktır.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

Devleti'nin ekonomi anlayışını kavrar.	 Atatürk ve Ekonomi: Atatürk'ün sözlerinden hareketle milli ekonomi anlayışı ile ilgili kompozisyon yazılır.	[!] Lozan Antlaşması'nın Türkiye ekonomisi açısından önemine değinilecektir. [!] Millî ekonomi anlayışının önemi vurgulanacaktır.
 Etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme		

5. ÜNİTE: TÜRKLERDE EĞİTİM

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <p>1. İlk Türk devletlerindeki eğitim anlayışını kavrar.</p>	<p> Hunlarda Eğitim: Madencilik, dokumacılık vb. sanatlardan günümüze kalan eserlerden hareketle Hunlarda meslekî eğitim hakkında görsel malzemeleri içeren bir sunu hazırlanır.</p> <p> Hunlarda Askerî Eğitim: Töre içinde çocuğa askerlik eğitiminin nasıl verildiği ve Hunların askerî başarılarında bu eğitimin rolü hakkında beyin fırtınası yapılır.</p> <p> Destanlarla Eğitim: Sınıf gruplara ayrılarak ilk Türk devletlerine ait destanlarda yer alan eğitici unsurlarla ilgili grup çalışması yapılır.</p> <p> Taş Üzerindeki Miras: 38 harfli gelişmiş bir alfabe kullanan Kök Türklerin Orhun Yazıtları sayesinde bıraktıkları miras ve bunun günümüzdeki önemi araştırılır.</p> <p> 12 Hayvanlı Türk Takvimi: Türklerin kullandığı takvimin özellikleri araştırılır.</p> <p> Matbaa: Uygurların matbaayı kullanmaları ile bilimdeki gelişmeler, kitap ve okuryazar sayısındaki artış hakkında araştırma yapılır.</p>	<p>[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.</p> <p>[!] İlk Türk devletlerindeki eğitim anlayışında, yaşam biçimlerinin ve törenin etkisine yer verilecektir.</p> <p>[!] Askerî eğitim vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Türklerin bilim anlayışı ve bu alandaki faaliyetlerine de örnekler verilecektir.</p>
<p>2. Türk-İslâm devletlerinde eğitim alanında meydana gelen değişim ve gelişimi değerlendirir.</p>	<p> Semerkant Medresesi: Karahanlı Devleti hükümdarı Tabgaç Buğra Kara Han'ın yaptırdığı medreseden hareketle Karahanlı Devleti'ndeki medreseler hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Çağı Aydınlatanlar: Farabi ve İbn-i Sina'nın bilime katkıları hakkında araştırma yapılır.</p> <p> “Bilgi ile göğe yol bulunur” Yusuf Has Hacib: Kutadgu Bilig'deki eğitim ile ilgili örnekler sınıfta tartışılır.</p> <p> Nizamiye Medreseleri: Sultan Alparslan ve veziri Nizamülmülk tarafından kurulan medreselerdeki eğitim hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Esnaf Dayanışması: Bir yaygın eğitim kurumu olan Ahilik hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Uygulamalı Eğitim: Atabeylik uygulamasının nasıl olduğuna ve bunun siyasi sonuçlarına ilişkin bir araştırma yapılır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. Diğer Türk İslam devletlerinden de örnekler verilecektir.</p> <p>[!] İslamiyetin kabulünden sonra Türk devletlerindeki eğitim faaliyetlerine ve medreselerin ortaya çıkışına değinilecektir.</p> <p>[!] İbadethanelerin eğitimdeki rolüne değinilecektir.</p> <p>[!] Yaygın ve meslekî bir eğitim kurumu olarak Ahilik'in eğitimdeki rolüne yer verilecektir.</p> <p>[!] Atabeylik uygulamasının yönetici eğitimindeki rolüne değinilecektir.</p> <p>[!] Türk-İslam devletlerinde bilimin önemine ve bilim insanlarının eserlerinden örneklere yer verilecektir.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

<p>3. Osmanlı Devleti'ndeki eğitim sistemini kavrar.</p>	<p> İznik Medresesinden Süleymaniye Medresesine: Osmanlı Devleti'nde medreselerin gelişme süreci araştırılır.</p> <p> Taş Mektep: Mahalle/sıbyan mektepleri ile ilgili bir araştırma yapılır.</p> <p> Siyaset Okulu Enderun: Enderun mektebine alınma şartları ve bu mektepteki eğitime dair inceleme yapılır.</p> <p> Beşik Uleması: Koçi Bey Risalesi'nde, eğitimdeki bozulmalara ilişkin bir araştırma yapılır.</p> <p> Askerî Eğitimde Reform: Batılı anlamda askerî okulların açılmasının sebepleri ve burada verilen eğitimin niteliği hakkında araştırma yapılır.</p> <p> İlk Okuma Seferberliği: İkinci Mahmut'un ilköğretimi mecburi kılan fermanı içerik analizi yöntemi ile incelenir.</p> <p> Ali Kuşçu: Ali Kuşçu hakkında biyografi çalışması yapılır.</p>	<p>[!] Medreseler, Osmanlı Devleti'nde meydana gelen değişimler çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Mahalle/sıbyan mekteplerine yer verilecektir.</p> <p>[!] Vakıfların eğitim açısından önemine yer verilecektir.</p> <p>[!] Enderun mektebinde ve haremde verilen eğitime yer verilecektir.</p> <p>[!] Osmanlı Devleti'nde bilim anlayışına, bilimsel faaliyetlere ve bilim insanlarının çalışmalarına yer verilecektir.</p> <p>[!] Osmanlı Devleti'ne matbaanın girişinin eğitim ve bilimin gelişmesine olan katkısına değinilecektir.</p>
<p>4. Tanzimat'tan sonra Osmanlı eğitim sisteminde meydana gelen gelişmeleri değerlendirir.</p>	<p> İlk Batılı Eğitim Kurumları: Tanzimat'la birlikte açılan okullarla ilgili araştırma yapılır.</p> <p> Fransa'da Osmanlı Öğrencisi: Tanzimat Döneminde Fransa'ya öğrenci gönderilmesi ve Mekteb-i Osmanî hakkında görsel bir sunu hazırlanır.</p> <p> Rüşdiye Mektepleri: Usûl-i cedid hareketi açısından rüşdiye mekteplerinde verilen eğitim incelenir.</p> <p> Osmanlı Bilimler Akademisi: Encümen-i Daniş'in görevi hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Darülmuallimat: Darülmuallimat örneğinden hareketle Osmanlı Devleti'nde kız çocuklarının eğitimi ile ilgili araştırma yapılır.</p> <p> Darülfünûn: Darülfünûn'un açılması ile ilgili bir araştırma yapılır.</p> <p> Bir Öğretmenin/Öğrencinin Günlüğü: Tanzimat'tan önce sıbyan mektebinde okumuş bir ebeveynin kendi eğitimi ile çocuğunun eğitimini karşılaştıran bir metin yazılır.</p> <p> Selim Sabit Efendi: Dönemin eğitime hizmet etmiş önemli isimleri hakkında biyografi çalışması yapılır.</p>	<p>[!] Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nin Türk eğitimine getirdiği yenilikler ele alınacaktır.</p> <p>[!] Meslekî eğitimin örgün eğitim kurumları arasında yer almasına değinilecektir.</p> <p>[!] Osmanlı Devleti'ndeki azınlık ve yabancı okullarına yer verilecektir.</p> <p>[!] Kadınların eğitimi kapsamında açılan okullara yer verilecektir.</p>
<p>5. Cumhuriyet Dönemi eğitim anlayışının temel özelliklerini</p>	<p> Maarif Kongresi: Mustafa Kemal'in Maarif Kongresi'nde yaptığı konuşma içerik analizi yöntemiyle incelenir.</p>	<p>[!] Millî Mücadele'den 1938'e kadar olan dönemin temel felsefesi ele alınacaktır.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

kavrar.	<p> Yetim Babası: Kâzım Karabekir'in eğitim alanındaki çalışmalarından hareketle Millî Mücadele Döneminde eğitime verilen önem araştırılır.</p> <p> Başöğretmen Atatürk: “Başöğretmen” sıfatı ile Atatürk'ün başlattığı okuma-yazma seferberliğinin halk üzerinde bıraktığı tesir hakkında bir metin yazılır.</p> <p> Atatürk Döneminde Açılan Okullar: Cumhuriyet Döneminde Atatürk tarafından açılan okullar hakkında araştırma yapılır.</p>	<p>[!] Maarif Kongresi'nin Türk eğitim tarihindeki önemine değinilecektir.</p> <p>[!] Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun Türk eğitime getirdiği yenilikler vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Harf İnkılabı'na da değinilecektir.</p> <p>[!] Atatürk'ün sözlerinden faydalanılarak eğitime verdiği öneme değinilecektir.</p>
<p>: Etkinlik : İnceleme gezisi [!]: Uyarı : Ders içi ilişkilendirme</p>		

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

6. ÜNİTE: TÜRKLERDE SANAT

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <p>1. İlk Türk devletlerinde sanatın genel özelliklerini açıklar.</p>	<p> Pazırık Kurganı: Pazırık Kurganı ve diğer kurganlar hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Hayvan Üslubu: Hun sanatında yer alan hayvan üslubuna dair çeşitli figürlere yönelik görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Uygur Heykel Sanatı: Uygur heykel sanatına dair görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Türk Üçgeni: Türk üçgeni olarak adlandırılan mimari öge ve nerelerde kullanıldığı ile ilgili araştırma yapılır.</p>	<p>[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.</p> <p>[!] İlk Türk devletlerindeki anıt mezar mimarisinin (kurganların) özellikleri verilecektir.</p> <p>[!] Çadır sanatı verilerek Türk mimari ve süsleme sanatına etkileri açıklanacaktır.</p> <p>[!] Uygurlar dönemi mimarisinde ortaya çıkan yapı tiplerine değinilecektir.</p> <p>[!] Maden, halı, minyatür, çini vb. ele alınacaktır.</p>
<p>2. İslamiyetin kabulü ile Türk -İslam devletlerindeki sanat anlayışındaki değişim ve gelişimi kavrar.</p>	<p> Mescid-i Cuma'dan Tac Mahal'e: Türk-İslam devletlerindeki dinî mimari örneklerini gösteren sunu hazırlanır.</p> <p> Hoca Ahmed Yesevi Türbesi: Hoca Ahmed Yesevi Türbesi ile ilgili araştırma yapılarak sunu hazırlanır.</p> <p> Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi: Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne seçilme nedenleri araştırılarak görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Sultan Hanları: Türkiye Selçukluları Döneminde yapılan kervansaraylar araştırılarak harita çalışması yapılır.</p> <p> Karatay Medresesi: Karatay Medresesi süslemeleri ile ilgili sunu hazırlanır.</p> <p> Selçuklu Çini Sanatı: Selçuklu çini sanatında kullanılan teknikler, renkler ve motifler ile ilgili araştırma yapılarak görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Ahlat ve Güroymak'ta Selçuklu Mezar Taşları: Ahlat ve Güroymak'taki mezar taşları ile ilgili araştırma yapılarak sınıfta sunulur.</p> <p> Gezelm Görelim: Çevrede dönemi yansıtan tarihi eserlere inceleme gezisi yapılır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. Diğer Türk İslam devletlerinin öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.</p> <p>[!] Türk -İslam devletlerindeki mimari ve el sanatları (maden, halı, minyatür, çini, hat vb.) üslup ve teknik anlayışındaki değişim ve süreklilik çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin mimari ve sanat eserleri verilecektir.</p>
<p>3. Beylikler Dönemi sanatının Selçuklu ve</p>	<p> Beyliklerden Kalanlar: Sınıf gruplara ayrılır. Beylikler Dönemindeki mimari yapılar ile ilgili sunu hazırlanır. Görsel</p>	<p>[!] Beylikler sanatının mimari ve el sanatlarına getirdiği yeniliklere değinilecektir.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

<p>Osmanlı sanatı arasında geçiş dönemi olduğunu kavrar.</p>	<p>malzemeler panoda sergilenir.</p> <p>🏰 Beyliklerin İzleri: Anadolu’da birinci ve ikinci dönem beyliklerinin eserlerini gösteren harita çalışması yapılır.</p> <p>🏰 Gök Medrese’den Zinciriye Medresesi’ne: Türkiye Selçuklular ve Beylikler Döneminde yapılan medreseleri karşılaştıran sunu hazırlanarak bunlar süreklilik ve değişim açısından incelenir.</p> <p>🏰 Ulu Camiler: Diyarbakır Ulu Camii, Malatya Ulu Camii ile Birgi Ulu Camii’nin mimari özelliklerinden yola çıkılarak mimari yapılar süreklilik ve değişim açısından incelenir.</p> <p>🏰 Sanal Geziler: Kültür Bakanlığı’nın İnternet sitesinden müzelere ve dönemi yansıtan mimari eserlere sanal gezi düzenlenir.</p> <p>🚗 Gezelim Görelim: Çevrede Beylikler Dönemi eserlerine inceleme gezisi yapılır.</p>	<p>[!] Beyliklerin Anadolu’nun Türkleşmesine katkılarına da değinilecektir.</p>
<p>4. Osmanlı sanatının genel özelliklerini değerlendirir.</p>	<p>🏰 Hunad Hatun Külliyesi’nden Süleymaniye Külliyesine: Külliyelerin yapısı ve işleyişi hakkında araştırma yapılarak Anadolu’da farklı dönemlerde yapılan külliyeler ile ilgili görsel sunu hazırlanır.</p> <p>🏰 Avrupa’da Türk İzleri: Avrupa’daki Osmanlı Dönemine ait mimari eserlerle ilgili araştırma yapılarak harita üzerinde gösterilir.</p> <p>🏰 Köşkler, Çarşılar, Çeşmeler: Sınıf gruplara ayrılır. Osmanlı Döneminde yapılan sivil mimari eserlerinden örnekler gösteren sunu hazırlanır. Görsel malzemeler panoda sergilenir.</p> <p>🏰 Mimar Sinan: Mimar Sinan ve eserleri hakkında araştırma yapılarak Mimar Sinan’ın eserlerinden örnekler sunulur.</p> <p>🏰 Kalem İşi: Osmanlı klasik süsleme sanatları ile ilgili belgeseller izlenir.</p> <p>🏰 Ahmed Karahisarî: Osmanlı hat sanatı örneklerini gösteren görsel sunu hazırlanır.</p> <p>🏰 Kaplumbağa Terbiyecisi: Osman Hamdi Bey ile ilgili biyografi çalışması yapılarak Osman Hamdi Bey’in eserlerinden örnekler sunulur.</p> <p>🏰 Kültür Kenti ‘Safranbolu’: Safranbolu ile ilgili İnternet</p>	<p>[!] Üslup özelliklerine göre Erken, Klasik ve Geç dönem Osmanlı sanatı [mimari ve el sanatları (maden, halı, minyatür, çini, hat vb.)] ele alınacaktır.</p> <p>[!] Osmanlı sanatında Batı etkisine değinilecektir.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4 SAAT)

	araştırması yapılarak sunulur. Sanal Geziler: Kültür Bakanlığı'nın İnternet sitesinden müzelere ve dönemi yansıtan mimari eserlere sanal gezi düzenlenir. Gezelim Görelim: Buldukları yerde Osmanlı Dönemi eserlerine inceleme gezisi yapılır.	
5. Cumhuriyet Döneminde Türk sanat anlayışında meydana gelen değişimi kavrar.	 Mimar Kemalettin: Mimar Kemalettin Bey ile ilgili biyografi çalışması yapılır.	[!] Millî Mücadele'den 1938'e kadar olan dönemin temel felsefesi ele alınacaktır. [!] Mimari, heykel ve resim ele alınacaktır. [!] Ulusal mimari akımına değinilecektir. [!] Atatürk'ün sanat ve sanatçıya verdiği öneme değinilecektir.
 : Etkinlik : İnceleme gezisi [!]: Uyarı : Ders içi ilişkilendirme		
[!] Konu anlatımları görsellerle desteklenerek verilecektir.		

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Bilgi, değer, beceri, kavram öğretimi ve dersin devamlılığı açısından 9 ve 10. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programları incelenmelidir. 9. sınıf Tarih Dersi “Tarih Bilimi” ünitesinde yer alan kazanımlar tarih metodolojisi ile ilgilidir. Öğrencilerin bu ünite kazandığı bilgi ve becerileri, 11. sınıf Tarih dersinde de kullanmaları sağlanmalıdır.
2. Tarih biliminin diğer bilimlerle ilişkisi ilgili ünitelerde vurgulanmalıdır. Örneğin “Türklerde Ekonomi” ünitesi kazanımları işlenirken ekonomi bilimi ile “Türklerde Sanat” ünitesi kazanımları işlenirken Sanat Tarihi ile ilişkilendirilecektir.
3. Ders, etkinliklerle işlenmeli, programın öngördüğü tarihsel düşünme becerileri kazandırılmaya çalışılmalıdır.
4. Kazanımlar öğrencilerin aktif olarak derse katılacağı ve bir ürün ortaya koyacağı şekilde yazılmıştır.
5. Ünitelerin sıralanışında kronoloji esas alınmıştır. Ünitelerde yer alan kazanımların içeriği tarih, isim ve olay sıralanması şeklinde değildir. Ünite içeriğinin belirlenmesinde sebep-sonuç ilişkisine dayalı, bütüncül bakış açısı ve tarih bilinci verebilecek şekilde düzenlenmiştir. Bu bakımdan kazanımların sıralamasında değişiklik yapılmamalıdır.
6. Bazı konuların bütüncül olarak işlenebilmesi için kazanımların içeriklerine uygun konular seçilerek (Örneğin Orhun Yazıtları, külliyeler, ahî teşkilatı, ticaret yolları vb.) öğrencilere proje görevi olarak verilmelidir.
7. Kazanımlar; siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olayların birlikte verildiği bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmalıdır.
8. Medeniyetlerin ve kültürlerin oluşumunda kadın ve erkeğin katkısına ve tarihin öznesinin “insan” olduğuna dikkat edilmelidir.
9. Kazanım, açıklama ve etkinlik örneklerinin yer aldığı program tablosu çok önemlidir. Derse ön hazırlık yapılırken genel amaçlar, 11 sınıf Tarih dersinin temel yaklaşımı, ünite kazanımları ve kazanım açıklamaları dikkate alınmalıdır. Öğrencinin aktif katılımını sağlamak, dersi daha etkili ve zevkli hâle getirebilmek için farklı yöntem ve teknikleri içeren etkinlikler yapılmalıdır. Genel amaçlar, kazanımlar, açıklamalar, öğrenme biçimleri, farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları, okul ve çevre şartları dikkate alınarak yeni etkinlikler tasarlanabilir ya da önerilen etkinlikler geliştirilebilir. Etkinlikler tasarlanırken ya da geliştirilirken, uyarıcı, pekiştirici ve değerlendirme süreçlerinden hangisini kapsayacağı da belirlenmelidir.
10. Tarihî kavram ve terimlerin öğretimine özellikle önem verilmelidir. Bu çerçevede kavram haritaları ve zihin haritaları hazırlanabilir.

11. Tarih konuları diğer derslerin konuları ile ilişkili ise diğer derslerin zümre öğretmenleri ile ortak hareket edilmelidir.
12. Öğrencilerin tarihî olayları eş zamanlı olarak (senkronik) algılamalarını sağlamak amacıyla harita vb. materyallerden yararlanılmalıdır. Eş zamanlı tarih şeritleri hazırlanmalı, tarih atlasları kullanılmalıdır. Harita çalışmaları, günümüz siyasi haritalarıyla, dilsiz ya da döneme ait haritalarla yapılabilir. Eş zamanlı tarih şeritleri yüzyıl, konu, mekân, kişi merkezli olarak hazırlanabilir. Haritalar eş zamanlı tarih şeritleriyle kullanılmalıdır.
13. Etkinlik örneklerinde yer alan bazı yöntem ve tekniklerin uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:
  - Araştırma yöntemini içeren etkinlikler yapılırken imkânlar doğrultusunda kütüphane, İnternet vb. kaynaklardan yararlanma konusunda öğrenci yönlendirilmelidir.
  - Metin yazılmasının önerildiği etkinliklerde; öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini kullanabileceği metinler oluşturmalarına, döneme ait adlandırmaların, tarihî deyim ve terimlerin ve zaman kavramlarının doğru kullanılmasına dikkat edilmelidir. Ancak öğrencilerden bir tarihçi gibi metin yazmaları beklenmemeli, öğrencilere bu konuda rehberlik yapılmalıdır.
  - Etkinliklerde kullanılacak metin ve görsel malzemeler (resim, fotoğraf, karikatür, afiş, gazete, dergi, film, belgesel vb.) öğrenci seviyesine uygun ve pedagojik olmalıdır.
  - Biyografi çalışması yapılacak etkinliklerde; biyografisi incelenen kişinin eğitimi, faaliyetleri ve bu faaliyetlerin döneme etkisi ile yaşadığı dönemin siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri vb. konulara değinilmelidir. Biyografi çalışmalarında dönemin fikir, sanat, spor, müzik, edebiyat vb. alanlarında öne çıkan şahsiyetlerine yer verilmelidir.
  - Film etkinlerinde; ders saatleri göz önünde bulundurulmalı, kazanımın içeriğine uygun filmin belli bölümleri etkinliklerde kullanılmalıdır.
14. Ders işlenişlerinde, inceleme gezilerine önem verilmelidir. Müzelere, tarihî ve kültürel mekânlara imkânlar ölçüsünde gerçek ya da sanal ortamda (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) geziler düzenlenmelidir.
15. Tarih derslerinde görsel ve işitsel iletişim araçlarına yer verilmeli; tepegöz, projeksiyon makinesi, bilgisayar, televizyon vs. etkin olarak derste kullanılmalıdır.

16. Tarih dersinin amaçları arasında Türk dilinin doğru, etkili ve güzel kullanımını da söz konusudur. Bu amaçla, ünite içeriklerine uygun hikâye, roman, Őir vb. yer aldığı kitap listeleri belirlenmeli, bu kitapların etkinliklerde kullanılması sağlanmalıdır.
17. Tarih dersinin amaçları arasında Türk dilinin doğru, etkili ve güzel kullanımını da söz konusudur. Bu amaçla, ünite içeriklerine uygun hikâye, roman, Őir vb. yer aldığı kitap listeleri belirlenmeli ve etkinliklerde bu kaynaklardan yararlanılmalıdır.

**11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT) ÜNİTELERİ,
KAZANIM SAYILARI, SÜRELERİ VE ORANLARI**

Tarih Dersi (11. sınıf) Öğretim Programı haftada 2 ders saati esas alınarak hazırlanmıştır. Tarih dersi (11. sınıf) öğretim programı 6 üniteden oluşmaktadır.

- 1. Ünite: TÜRK DEVLET TEŞKİLATI**
- 2. Ünite: TÜRKLERDE TOPLUM YAPISI**
- 3. Ünite: TÜRKLERDE HUKUK**
- 4. Ünite: TÜRKLERDE EKONOMİ**
- 5. Ünite: TÜRKLERDE EĞİTİM**
- 6. Ünite: TÜRKLERDE SANAT**

ÜNİTE	KAZANIM SAYISI	SÜRE/DERS SAATİ	ORANI (%)
1. TÜRKLERDE DEVLET TEŞKİLATI	4	12	17
2. TÜRKLERDE TOPLUM YAPISI	4	12	17
3. TÜRKLERDE HUKUK	4	12	17
4. TÜRKLERDE EKONOMİ	4	12	16
5. TÜRKLERDE EĞİTİM	4	12	17
6. TÜRKLERDE SANAT	4	12	16
TOPLAM	24	72	100

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

1. ÜNİTE: TÜRKLERDE DEVLET TEŞKİLATI

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <p>1. İlk Türk devletlerinde devlet anlayışı ve teşkilatın temel unsurlarını kavrar.</p>	<p> Güneş Bayrağımız Gökyüzü Otağımız: Türk hâkimiyet anlayışının destan, efsane ve yazıtlara yansımaları araştırılarak sunu hazırlanır.</p> <p> Ordu Teşkilatı: Türk devlet geleneğinde ordu teşkilatının önemi, orduyu oluşturan unsurlar ve işleyişine ilişkin sunu hazırlanır.</p> <p> Kut: Destan ve efsanelerden yararlanarak Türk devlet geleneğinde hâkimiyet ve kut anlayışı araştırılır.</p> <p> Kurultay'dan Meclise: Devletle ilgili bir kararın farklı dönemlerde nasıl alındığına, karar aşamasında söz sahibi olanlara ilişkin drama yapılır.</p> <p> Toy: Türklerde toy geleneği ile ilgili sunu hazırlanır.</p>	<p>[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. Diğer Türk devlet ve topluluklarının öne çıkan yönleri örneklerle verilecektir.</p> <p>[!] Bağımsızlık, ülke, millet, halk, hâkimiyet, teşkilat, töre unsurlarına değinilecektir.</p> <p>[!] Ordu teşkilatının yapısına ve önemine değinilecektir.</p> <p>[!] Hükümdarın halka, halkın hükümdara karşı görev, hak ve sorumluluklarına değinilecektir.</p> <p>[!] Türk devletlerinde hükümdar ailesinin yönetime etkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Kurultay ve toy geleneği vurgulanacaktır.</p>
<p>2. İslamiyetin kabulü ile Türk devletlerinde yönetim anlayışındaki değişimi analiz eder.</p>	<p> Yöneticilere Altın Öğütler: Kutadgu Bilig, Siyasetname, Pendname gibi eserlerden yararlanarak devlet yöneticilerinde aranan özelliklere ilişkin bir metin yazılır.</p>	<p>[!] Merkezî yönetim, taşra yönetimi ve askerî yönetimdeki değişim vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

<p>3. Osmanlı devlet teşkilatının işleyişini kavrar.</p>	<p> Devlet Nizamı: Osmanlı devlet teşkilatının işleyişine ilişkin şema hazırlanır.</p> <p> Bilge Kağan'dan Kanuni Sultan Süleyman'a: Türk hükümdar ve yöneticilerinin biyografilerinden yararlanarak Türklerde yöneticilerde bulunması gereken özellikler belirlenir.</p> <p> Vaka-i Hayriye: Bir yeniçerinin dilinden Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasına ilişkin metin yazılır.</p> <p> Kanun-ı Esasi: 1876 Anayasasını, padişahın yetkilerinin sınırlandırılması, hâkimiyet anlayışı ve yönetim biçimindeki değişim açısından inceleyen bir sunu hazırlanır.</p> <p> Fikir Akımları: Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki fikir akımları ve bu akımların öncülerinin eserleri araştırılır.</p>	<p>[!] Merkezî yönetim, taşra yönetimi, askerî yönetim anlayışının temel özelliklerine kısaca değinilecektir.</p> <p>[!] Yönetim anlayışındaki değişim ile yöneticilerin nitelik ve görevlerindeki değişime değinilecektir.</p> <p>[!] Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasına da değinilecektir.</p> <p>[!] Demokratikleşme süreci ve halkın yönetime katılması vurgulanacaktır.</p>
<p>4. Cumhuriyetin ilanı ile devlet teşkilatındaki değişimi kavrar.</p>	<p> Yeni Devlet Yeni Yönetim: Cumhuriyetin ilanı ile yönetim alanında meydana gelen değişim hakkında kompozisyon yazılır.</p> <p> Milletin Meclisi: Birinci ve İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisine sanal ya da gerçek gezi düzenlenir.</p>	<p>[!] Millî Mücadele'den 1938'e kadar olan dönemin temel felsefesi ele alınacaktır.</p> <p>[!] Millî Mücadele Dönemi ve sonrasında halkın yönetime katılımına değinilecektir.</p> <p>[!] Kuvvetler ayrılığı ilkesine değinilecektir.</p>
<p> Etkinlik İnceleme gezisi [!]: Uyarı : Ders içi ilişkilendirme</p>		

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

2. ÜNİTE: TÜRKLERDE TOPLUM YAPISI

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İlk Türk devletlerinde toplum yapısının temel özelliklerini kavrar.	 Yukarıda Mavi Gök Aşağıda Yağız Yer: Orhun Yazıtları incelenerek Türk toplumunun temel özellikleri hakkında çıkarımda bulunulur. Orun Ülüş Meselesi: Türk toplumunda sosyal yapı üzerine araştırma yapılarak sunu hazırlanır.	[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. [!] Sosyal yapıda oğuş, urug, bod, boy, bodun ve devlete değinilecektir. [!] Türk toplumunda kadının konumuna değinilecektir.
2. Türk-İslam devletlerinde sosyal yapıyı inceler.	 Hakan-Hatun/ Anne-Baba: İslamiyetin kabulünden itibaren Türk toplum yapısı ve yaşam biçimindeki değışen ve değışmeyen unsurları belirten bir sunu hazırlanır.	[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. [!] Türk-İslam devletlerinde farklı unsurların bir arada yaşama ve hoşgörü anlayışına değinilecektir. [!] Ahmed Yesevi, Yunus Emre ve Mevlana gibi düşünürlerin insan sevgisi ve hoşgörü anlayışına ilişkin örnekler verilecektir.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

<p>3. Osmanlı toplumunda sosyal yapının şekillenmesinde etkili olan unsurları kavrar.</p>	<p> Aile: Kınalızade Ali'nin eserlerinden örnek metinler, Osmanlıda aile yapısı, aile fertlerinin görevleri vb. konular açısından incelenir.</p> <p> Osmanlı Döneminde Mahalle: Osmanlı mahalle anlayışı ile bunun aile hayatına, mimariye ve günlük yaşama etkisine ilişkin bir sunu hazırlanır.</p> <p> Hayat - Avlu: Aile yaşamı ile konut arasındaki ilişki ve bunun mimariye yansımaları araştırılır.</p> <p> Osmanlı Döneminde Hayırseverlik: Darülaceze, darüleytam, imarethane vb. sosyal kurumların tarihçesi araştırılarak sınıfta sunulur.</p> <p> Osmanlı Toplumunda Kadın : Tanzimat sonrası Osmanlı toplumunda meydana gelen değişim İstanbul'da, Balkanlarda, Anadolu'da köy veya şehirde yaşayan kadınlara etkisiyle ilgili bir belgesel film senaryosu yazılır.</p> <p> Anadolu'ya Göçler: Kafkasya ve Balkanlardan Anadolu'ya yapılan göçlerin toplumsal yapıya etkisine yönelik sunu hazırlanır.</p>	<p>[!] Osmanlı toplumunda bir arada yaşama ve hoşgörü anlayışı çerçevesinde “Millet Sistemi” vurgulanacaktır.</p> <p>[!] İskân siyasetinin Osmanlı toplumuna olan etkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Osmanlı toplumunda mahalle ve şehir hayatının toplum yaşamına etkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Evlenme, doğum, ölüm vb. geleneksel törenlere değinilecektir.</p> <p>[!] Toplum yaşamında vakıfların önemi, işleyişi ve vakıflar aracılığıyla gerçekleşen hizmetlere değinilecektir.</p> <p>[!] Değişen yaşam biçiminin giyim, yeme-içme kültürü ve mekânlara yansımalarına örnekler verilecektir.</p> <p>[!] Kafkasya ve Balkanlardan Anadolu'ya yapılan göçlerin toplumsal yapıya etkisine değinilecektir.</p>
<p>4. Cumhuriyet Dönemi Türk toplum yapısının temel özelliklerini açıklar.</p>	<p> Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı: Atatürk'ün söylev ve demeçlerinden hareketle vatandaşlık kavramı araştırılır.</p> <p> Tebaadan Vatandaşlığa: Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devlet'inde vatandaşlık olgusunu Kanun-i Esasi ve 1924 anayasalarından hareketle karşılaştırılır.</p> <p> “Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.” : Atatürk'ün özdeyişinden hareketle kompozisyon yazılır.</p>	<p>[!] Kanun-i Esasi, 1921, 1924 anayasalarındaki vatandaşlık olgusu üzerinde durulacaktır.</p>

 : Etkinlik : İnceleme gezisi [!] : Uyarı : Ders içi ilişkilendirme

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

3. ÜNİTE: TÜRKLERDE HUKUK

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <p>1. İlk Türk devletlerindeki hukuki yapının temel özelliklerini inceler.</p>	<p> Töre: Törenin konar-göçer Türkler arasındaki önemi konusunda araştırma yapılır.</p> <p> Orhun Yazıtları: Orhun Yazıtları'ndan örnek metinlerle adalet anlayışı incelenir.</p> <p> Destanlar: İlk Türk devletlerine ait destanlardan töre ve kanun ile ilgili metinler bulunarak karşılaştırılır.</p>	<p>[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır.</p> <p>[!] Yasama yetkisinin dayanakları açıklanacaktır.</p> <p>[!] İlk Türk devletlerindeki adalet anlayışı verilecektir.</p>
<p>2. Türk –İslam devletlerindeki hukuki yapılanmanın genel özelliklerini açıklar.</p>	<p> Kutadgu Bilig: Kutadgu Bilig'den örnek metin incelemeleri ile Türk devlet geleneğindeki adalet anlayışı incelenir.</p> <p> Kadı Huzurundaki Sultan Oğlu: Bir tacirin yakınması üzerine Gazneli Sultan Mahmut'un, oğlu Mesud'u kadıya göndermesi ile ilgili dramatisasyon çalışması yapılır.</p> <p> Yasakname-i Büzürg'den Tüzukat-ı Timur'a: Yasakname-i Büzürg (Cengiz Han Yasası) ile Tüzukat-ı Timur karşılaştırılır.</p> <p> Kadı Burhaneddin: Divan-ı Mezalim'in işleyişi ile ilgili dramatisasyon çalışması yapılır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır.</p> <p>[!] Yasama yetkisinin dayanakları değişim ve süreklilik çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Divan-ı Mezalim kurumunun yapısı, işleyişi ve önemi vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Cengiz Han Yasalarının diğer Türk devletlerinin hukuk anlayışına etkisine değinilecektir.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

<p>3. Osmanlı Devleti hukuk sisteminin genel yapısı ve işleyişini kavrar.</p>	<p> Divan-ı Mezalim'den Divan-ı Hümayun'a: Divan-ı Mezalim ve Divan-ı Hümayun adlı fonksiyonları açısından karşılaştırılır.</p> <p> Tanzimat Dönemi Osmanlı Mahkemeleri: Tanzimat Döneminde açılan mahkemeler ve bunların yetki alanları incelenerek bu durumun hukuki sonuçları tartışılır.</p> <p> Ahmet Cevdet Paşa: Ahmet Cevdet Paşa ile ilgili biyografi çalışması yapılır.</p> <p> Şeri'yye ve Nizamiye Mahkemeleri: Osmanlı hukukunda ortaya çıkan ikili yapının sonuçları tartışılır.</p> <p> Islahat Fermanı: Islahat Fermanı'nın maddeleri Müslim, gayrimüslim hukuku açısından incelenir.</p>	<p>[!] Divan-ı Hümayûn'un üst mahkeme niteliği vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Adalet teşkilatı; kadıların atanma usulleri ve yargı faaliyetlerini yürütmesi çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] II. Mahmut Döneminde yapılan değişikliklere değinilecektir.</p> <p>[!]Tanzimat Fermanı ile hukuk alanında meydana gelen değişim ele alınacaktır.</p> <p>[!] Kanun-i Esasi, padişahın yasama etkisinin sınırlanması çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Gayrimüslimlerin hukuki durumuna da değinilecektir.</p>
<p>4. Cumhuriyet Döneminde hukuk alanındaki yapılanmanın temel özelliklerini kavrar.</p>	<p> Ankara Hukuk Mektebi: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin İnternet sayfasından bu okulun tarihçesi ve Atatürk'ün açılış konuşması incelenir.</p> <p> Yargıtay-Danıştay: Yargıtay, Danıştay gibi Yüksek Mahkemelerin resmi İnternet sitelerinden kurumların tarihçeleri incelenir.</p> <p> Anayasalar: Kanun-i Esasi, 1921 ve 1924 anayasaları yasama, yürütme ve yargı erklerinin kullanımını açısından karşılaştırılır.</p>	<p>[!] Laik hukuk sistemine geçiş verilecektir.</p>
<p>: Etkinlik : İnceleme gezisi [!]: Uyarı : Ders içi ilişkilendirme</p>		

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

4. ÜNİTE: TÜRKLERDE EKONOMİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İlk Türk devletlerindeki ekonomik yapıyı kavrar.	 Konar-Göçer Ekonomisi: Türklerdeki tarım ve hayvancılığa dayanan ekonomik yapı ile ilgili sunu hazırlanır. Ticaret Yolları: İpek Yolu, Kürk Yolu'nun güzergâhı ile ilgili harita çalışması yapılır. Kervanlar Kervancılar: Türk devletlerinin ticaret yaptıkları devletler, ithal ve ihraç edilen maddeler ile ilgili tablo hazırlanır.	[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. [!] Orta Asya coğrafi özelliklerinin ekonomik faaliyetlere etkisine değinilecektir. [!] Yerleşik hayatın ekonomi anlayışında meydana getirdiği değişim vurgulanacaktır. [!] İpek Yolu ve Kürk Yolu'nun önemi ve Türk devletlerinin ticari faaliyetlerine değinilecektir.
2. Türk-İslam devletlerindeki ekonomik yapıyı değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.	 Konar Göçerler, Köylüler, Şehirliler: Bir şehirlinin, köylünün ve konargöçerin dilinden toplumda üstlendikleri ekonomik rollerle ilgili metin yazılır. Selçuklu Paraları: Selçukluların kullandıkları paralarla ilgili sunu hazırlanır. Beytü'l-mal: Devlet hazinesinin işleyişi ile ilgili şema oluşturulur. Bir Tüccarın Not Defteri: Bir tüccarın dilinden Sultan Han'ında geçirilen bir günü anlatan bir metin yazılır. Dünden Bugüne Ticaret Merkezleri: Dönemin kapalı çarşıları, hanları, kapanları günümüzdeki alışveriş merkezleriyle karşılaştırılır.	[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır. [!] İktisad sisteminin ve ahilik teşkilatının ekonomideki yeri ve önemi vurgulanacaktır. [!] Vergi sisteminin gelişimi ele alınacaktır. [!] Türkiye Selçuklu Devleti'nin ticareti geliştirmek için aldığı önlemlere de değinilecektir. [!] Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan beyliklerin ekonomiye katkıları vurgulanacaktır.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

3. Osmanlı Devleti'nin ekonomi anlayışını ve yapılanmasını analiz eder.

 Ekonomi İnsan İçindir: Osmanlı Devleti'nin arz yönlü ekonomi anlayışı gerekçeleri ile tartışılır.

 Loncalar: Osmanlı Devleti'ndeki esnaf grupları ve dükkân sayılarıyla ilgili istatistikî veriler incelenerek loncaların iç ticaret ve sanayideki önemi tartışılır.

 Kanunname-i İhtisab-ı Bursa: Sultan II. Bayezit tarafından yürürlüğe konulan kanundan seçilen narh ve standardizasyonla ilgili örnekler incelenir.

 Transit Ticaret: Osmanlı Devleti ve Türkiye Selçuklu Devleti dönemlerindeki ticaret yolları ile ilgili karşılaştırmalı harita çalışması yapılır.

 Bursa'da İpek, Ankara'da Sof: Osmanlı Devleti'ndeki sanayi kolları ve bu sanayilerde kullanılan ham maddelerle ilgili harita çalışması yapılır.

 Akçadan Kaimeye: Tarihsel süreçte Osmanlı Devleti'nde kullanılan paralarla ilgili sunu yapılır.

 Kapitülasyonlar: XVI. Yüzyılda verilen kapitülasyonlarla XVIII ve XIX. Yüzyıllarda verilen kapitülasyonların Osmanlı ekonomisine etkileri tartışılır.

 Osmanlı Bütçeleri: Klasik dönem gelir giderleri ile XIX. yüzyıl gelir giderlerine ait istatistikî veriler karşılaştırmalı olarak incelenir.

 Osmanlı Devleti ve Uluslararası Sergiler: 1855'ten 1920'li yıllara kadar Osmanlı Devleti'nin uluslararası sergilere ne tür ürünlerle ve eşyalarla katıldığı ile ilgili araştırma ödevi verilir.

 Memleket Sandıklarından Ziraat Bankasına: Mithat Paşa'nın millî bankacılık çalışmaları ile ilgili araştırma yapılır. Ziraat Bankasının internet sitesinden bankanın tarihçesi incelenir.

 Düyun-ı Umumiye İdaresini Tanıyalım: Düyun-ı Umumiye'nin kuruluşu ve işleyişi araştırılarak Osmanlı

[!] Mali yapı, üretim yapısı, tüketim, ulaşım ve ticaret, para ve finansman, esnaf birlikleri ve narh sistemi ele alınacaktır.

[!] Kapitülasyonların ekonomik gerekçelerine de değinilecektir.

[!]XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin ekonomisinde meydana gelen değişime yer verilecektir.

[!] Kapitülasyonların, Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı ekonomisine etkileri vurgulanacaktır.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

4. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ekonomi anlayışını kavrar.	 İzmir İktisat Kongresi: İzmir İktisat Kongresi'nde alınan tavsiye kararları içerik analizi yöntemiyle incelenir. Atatürk ve Ekonomi: Atatürk'ün sözlerinden hareketle milli ekonomi anlayışı ile ilgili kompozisyon yazılır.	[!] Lozan Antlaşması'nın Türkiye ekonomisi açısından önemine değinilecektir. [!] Millî ekonomi anlayışının önemi vurgulanacaktır.
 Etkinlik İnceleme gezisi [!] : Uyarı : Ders içi ilişkilendirme		

5. ÜNİTE: TÜRKLERDE EĞİTİM

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İlk Türk devletlerindeki eğitim anlayışını kavrar.	 Hunlarda Eğitim: Madencilik, dokumacılık vb. sanatlardan günümüze kalan eserlerden hareketle Hunlarda meslekî eğitim hakkında görsel malzemeleri içeren bir sunu hazırlanır. Hunlarda Askerî Eğitim: Töre içinde çocuğa askerlik eğitiminin nasıl verildiği ve Hunların askerî başarılarında bu eğitimin rolü hakkında beyin fırtınası yapılır. Türk Destanları: Sınıf gruplara ayrılarak ilk Türk devletlerine ait destanlarda yer alan eğitici unsurlarla ilgili grup çalışması yapılır. Taş Üzerindeki Miras: 38 harfli gelişmiş bir alfabe kullanan Kök Türklerin Orhun Yazıtları sayesinde bıraktıkları miras ve bunun günümüzdeki önemi araştırılır. 12 Hayvanlı Türk Takvimi: Türklerin kullandığı takvimin özellikleri araştırılır. Matbaa: Uygurların matbaayı kullanmaları ile bilimdeki gelişmeler, kitap ve okuryazar sayısındaki artış hakkında araştırma yapılır.	[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. [!] İlk Türk devletlerindeki eğitim anlayışında, yaşam biçimlerinin ve törenin etkisine yer verilecektir. [!] Türklerin bilim anlayışı ve bu alandaki faaliyetlerine de örnekler verilecektir.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

<p>2. Türk-İslam devletlerinde eğitim alanında meydana gelen değişim ve gelişimi değerlendirir.</p>	<p> Semerkant Medresesi: Karahanlı Devleti hükümdarı Tabgaç Buğra Kara Han'ın yaptırdığı medreseden hareketle Karahanlı Devleti'ndeki medreseler hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Çağı Aydınlatanlar: Farabi ve İbn-i Sina'nın bilime katkıları hakkında araştırma yapılır.</p> <p> “Bilgi ile göğe yol bulunur.” Yusuf Has Hacib: Kutadgu Bilig'deki eğitim ile ilgili örnekler sınıfta tartışılır.</p> <p> Nizamiye Medreseleri: Sultan Alparslan ve veziri Nizamülmülk tarafından kurulan medreselerdeki eğitim hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Ahilik: Bir yaygın eğitim kurumu olan Ahilik hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Atabeyler Ne İş Yapar?: Atabeylik uygulamasının nasıl olduğuna ve bunun siyasi sonuçlarına ilişkin bir araştırma yapılır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır.</p> <p>[!] İslamiyetin kabulünden sonra Türk devletlerindeki eğitim faaliyetlerine ve medreselerin ortaya çıkışına değinilecektir.</p> <p>[!] Yaygın ve meslekî bir eğitim kurumu olarak Ahilik'in eğitimdeki rolüne yer verilecektir.</p> <p>[!] Atabeylik uygulamasının yönetici eğitimindeki rolüne değinilecektir.</p> <p>[!] Türk-İslam devletlerinde bilime verilen öneme ve bilim insanların eserlerinden örneklere yer verilecektir.</p>
---	--	---

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

3. Osmanlı Devleti'ndeki eğitim sistemini kavrar.

- İznik Medresesinden Süleymaniye Medresesine:** Osmanlı Devleti'nde medreselerin gelişme süreci araştırılır.
- Çevrenizde Taş MektepVar mı? :** Mahalle/sıbyan mektepleri ile ilgili bir araştırma yapılır.
- Enderun:** Enderun mektebine alınma şartları ve bu mektepteki eğitime dair inceleme yapılır.
- Ali Kuşçu:** Ali Kuşçu hakkında biyografi çalışması yapılır.
- Beşik Uleması:** Koçi Bey Risalesi'nde, eğitimdeki bozulmalara ilişkin bir araştırma yapılır.
- Askerî Eğitimde Reform:** Batılı anlamda askerî okulların açılmasının sebepleri ve burada verilen eğitimin niteliği hakkında araştırma yapılır.
- Eğitime Önem Veren Bir Padişah: Sultan II. Mahmut ve Fermanı:** İkinci Mahmut'un ilköğretimi mecburi kılan fermanı içerik analizi yöntemi ile incelenir.
- İlk Batılı Eğitim Kurumları:** Tanzimat'la birlikte açılan okullarla ilgili araştırma yapılır.
- Fransa'da Osmanlı Öğrencisi:** Tanzimat Döneminde Fransa'ya öğrenci gönderilmesi ve Mekteb-i Osmanî hakkında görsel bir sunu hazırlanır.
- Darümuallimat:** Darümuallimat örneğinden hareketle Osmanlı Devleti'nde kız çocuklarının eğitimi ile ilgili araştırma yapılır.
- Darülfünûn:** Darülfünûn'un açılması ile ilgili bir araştırma yapılır.
- Bir Öğretmenin/Öğrencinin Günlüğü:** Tanzimat'tan önce sıbyan mektebinde okumuş bir ebeveynin kendi eğitimi ile çocuğunun eğitimi karşılaştıran bir metin yazılır.
- Selim Sabit Efendi:** Dönemin eğitime hizmet etmiş önemli isimleri hakkında biyografi çalışması yapılır.

- [!] Medreseler, Osmanlı Devleti'nde meydana gelen değişimler çerçevesinde ele alınacaktır.
- [!] Vakıfların eğitim açısından önemine yer verilecektir.
- [!] Enderun mektebinde ve haremde verilen eğitime yer verilecektir.
- [!] Osmanlı Devleti'nde bilim anlayışına, bilimsel faaliyetlere ve bilim insanlarının çalışmalarına yer verilecektir.
- [!] Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nin Türk eğitimine getirdiği yenilikler ele alınacaktır.
- [!] Meslekî eğitimin örgün eğitim kurumları arasında yer almasına değinilecektir.
- [!] Osmanlı Devleti'ndeki azınlık ve yabancı okullarına yer verilecektir.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

4. Cumhuriyet Dönemi eğitim anlayışının temel özelliklerini kavrar.	<p> 1921 Maarif Kongresi: Mustafa Kemal'in Maarif Kongresi'nde yaptığı konuşma içerik analizi yöntemiyle incelenir.</p> <p> Kâzım Karabekir'in Çocukları: Kâzım Karabekir'in eğitim alanındaki çalışmalarından hareketle Millî Mücadele Döneminde eğitime verilen önem araştırılır.</p> <p> Başöğretmen Atatürk: “Başöğretmen” sıfatı ile Atatürk'ün başlattığı okuma-yazma seferberliğinin halk üzerinde bıraktığı tesir hakkında bir metin yazılır.</p> <p> Atatürk Döneminde Açılan Okullar: Cumhuriyet Döneminde Atatürk tarafından açılan okullar (Musiki Muallim Mektebi vb.) hakkında araştırma yapılır.</p>	[!] Maarif Kongresi'nin Türk eğitim tarihindeki önemine değinilecektir. [!] Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun Türk eğitimine getirdiği yenilikler vurgulanacaktır. [!] Harf İnkılabı'na da değinilecektir.
 : Etkinlik : İnceleme gezisi [!]: Uyarı : Ders içi ilişkilendirme		

6. ÜNİTE: TÜRKLERDE SANAT

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İlk Türk devletlerinde sanatın genel özelliklerini açıklar.	<p> Pazırık Kurganı: Pazırık Kurganı ve diğer kurganlar hakkında araştırma yapılır.</p> <p> Hayvan Üslubu: Hun sanatında yer alan hayvan üslubuna dair çeşitli figürlere yönelik görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Uygur Heykel Sanatı: Uygur heykel sanatına dair görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Türk Üçgeni: Türk üçgeni olarak adlandırılan mimari öge ve nerelerde kullanıldığı ile ilgili araştırma yapılır.</p>	[!] Hunlar, Kök Türkler ve Uygurlar ele alınacaktır. [!] İlk Türk devletlerindeki anıt mezar mimarisinin (kurganların) özellikleri verilecektir. [!] Uygurlar dönemi mimarisinde ortaya çıkan yapı tiplerine değinilecektir. [!] Maden, halı, minyatür, çini , çadır vb. ele alınacaktır.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

<p>2. İslamiyetin kabulü ile Türk –İslam devletlerindeki sanat anlayışındaki değişim ve gelişimi kavrar.</p>	<p> Hoca Ahmed Yesevi Türbesi: Hoca Ahmed Yesevi Türbesi ile ilgili araştırma yapılarak sunu hazırlanır.</p> <p> Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi: Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne seçilme nedenleri araştırılarak görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Sultan Hanları: Türkiye Selçukluları Döneminde yapılan kervansaraylar araştırılarak harita çalışması yapılır.</p> <p> Selçuklu Çini Sanatı: Selçuklu çini sanatında kullanılan teknikler, renkler ve motifler ile ilgili araştırma yapılarak görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Ahlat ve Güroymak'ta Selçuklu Mezar Taşları: Ahlat ve Güroymak'taki mezar taşları ile ilgili araştırma yapılarak sınıfta sunulur.</p> <p> Beyliklerden Kalanlar: Sınıf gruplara ayrılır. Beylikler Dönemindeki mimari yapılar ile ilgili sunu hazırlanır. Görsel malzemeler panoda sergilenir.</p> <p> Ulu Camiler: Diyarbakır Ulu Camii, Malatya Ulu Camii ile Birgi Ulu Camii'nin mimari özelliklerinden yola çıkılarak mimari yapılar süreklilik ve değişim açısından incelenir.</p> <p> Çevremizdeki Selçuklu ve Beylikler Dönemlerinden Kalma Eserleri Tanıyalım: Çevrede, Beylikler Dönemi eserlerine inceleme gezisi yapılır.</p>	<p>[!] Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu ve Türkiye Selçukluları ele alınacaktır.</p> <p>[!] Türk -İslam devletlerindeki mimari ve el sanatları (maden, halı, minyatür, çini, hat vb.) üslup ve teknik anlayışındaki değişim ve süreklilik çerçevesinde ele alınacaktır.</p> <p>[!] Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin mimari ve sanat eserleri verilecektir.</p> <p>[!]Beyliklerin Anadolu'nun Türkleşmesine katkılarına da değinilecektir.</p>
--	--	--

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

<p>3. Osmanlı sanatının genel özelliklerini değerlendirir.</p>	<p> Türk Musikisi Dinliyoruz: Sınıfta farklı makamlarda müzikler dinletilerek duygu ve düşünceleri paylaştıkları kompozisyon yazdırılır.</p> <p> Avrupa’da Türk İzleri: Avrupa’daki Osmanlı Dönemine ait mimari eserlerle ilgili araştırma yapılarak harita üzerinde gösterilir.</p> <p> Minyatürde Gizlenen Hikâye: Sınıfta Osmanlı minyatürleri gösterilerek minyatürün içeriğine uygun hikâyeler yazdırılır, minyatürün gerçek bağlamı açıklanır.</p> <p> Mimar Sinan: Mimar Sinan ve eserleri hakkında araştırma yapılarak Mimar Sinan’ın eserlerinden örnekler sunulur.</p> <p> Kalem İşi: Osmanlı klasik süsleme sanatları ile ilgili belgeseller izlenir.</p> <p> Ahmed Karahisarî: Osmanlı hat sanatı örneklerini gösteren görsel sunu hazırlanır.</p> <p> Osman Hamdi Bey: Osman Hamdi Bey ile ilgili biyografi çalışması yapılarak Osman Hamdi Bey’in eserlerinden örnekler sunulur.</p> <p> Safranbolu Belgeseli: Safranbolu ile ilgili belgesel film metni hazırlanır.</p> <p> Kültür Bakanlığının İnternet Sitesini Ziyaret: Kültür Bakanlığının İnternet sitesinden müzeler ve dönemi yansıtan mimari eserlere sanal gezi düzenlenir.</p> <p> Çevremizdeki Osmanlı Eserlerini Tanıyalım: Buldukları yerde Osmanlı Dönemi eserlerine inceleme gezisi yapılır.</p>	<p>[!] Üslup özelliklerine göre Erken, Klasik ve Geç dönem Osmanlı sanatı [mimari, müzik ve el sanatları (maden, halı, minyatür, çini, hat vb.) ele alınacaktır.</p> <p>[!] Osmanlı sanatında Batı etkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Osmanlı bestekârlarından örnekler dinlenir.</p>
<p>4. Cumhuriyet Döneminde Türk sanat anlayışında meydana gelen değişimi kavrar.</p>	<p> Mimar Kemalettin: Mimar Kemalettin Bey ile ilgili biyografi çalışması yapılır.</p> <p> Mimar Vedat Tek: Mimar Vedat Bey ile ilgili biyografi çalışması yapılır.</p> <p> 1933 Cumhuriyet Sergisi’ni Araştırıyoruz: 1933’te</p>	<p>[!]Mimari, müzik, edebiyat, heykel, ve resim ele alınacaktır.</p> <p>[!] Atatürk’ün sanat ve sanatçıya verdiği öneme değinilecektir.</p>

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

	düzenlenen Cumhuriyet Sergisi'nin süreci, katılımcıları ve etkileri ile ilgili araştırma yapılır.	
--	---	--

: Etkinlik : İnceleme gezisi : Uyarı : Ders içi ilişkilendirme
 Konu anlatımları görsellerle desteklenerek verilecektir.

11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Son yıllardaki bilimsel ve teknolojik değişim ve gelişmeler, toplumun bireylerden beklediği nitelik, bilgi ve becerilerin farklılaşmasına sebep olmuştur. Bu bakımdan öğretim programlarıyla temel bilgi ve becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorum yapma, takım çalışması, problem çözme, öz yönetim, bağımsız çalışma, araştırma yapma, empati kurma, analitik düşünme vb. bilgi, beceri, yetenek ve tutumların öğrencilere kazandırılması bir gereklilik olmuştur. Öğretim programlarındaki değişimler, bu tür bilgi ve becerilerin kazanılıp kazanılmadığının ve ne oranda kazanıldığının değerlendirilmesinde çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış vb. madde türlerinden oluşan geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının yanı sıra, öğrencilerin bu tür kazanımlara sahip olup olmadıklarına ilişkin doğrudan gözlem yapma imkânı sağlayan performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımının kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı farklı uzmanlar tarafından otantik değerlendirme ya da alternatif değerlendirme olarak da adlandırılmaktadır. Performansa dayalı değerlendirmede, öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri, yetenek ve tutumları gerçek yaşamdakine benzer bir durumda ya da ortamda kullanıp kullanamayacağını tespit edilmesi ve gelişimi hakkında öğrenciye geri bildirim verilmesi esastır. Bir öğrencinin tarihi araştırma süreçlerine ilişkin çoktan seçmeli bir testte başarılı olması; kendisinden tarihle ilgili bir konuda araştırma yapması istendiğinde de başarılı olacağı ya da bildiği varsayılan bu süreçleri doğru bir şekilde kullanabileceği anlamına gelmemektedir. Öğrencinin tarihî bir konuda araştırma yapıp yapamayacağını doğrudan gözlemleyebilmenin en etkili yolu öğrenciye araştırma yaptırmaktır.

Ancak, unutulmamalıdır ki **performansa dayalı değerlendirme yaklaşımının kullanılması geleneksel değerlendirme yaklaşımının, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Öğrencinin gelişim ve ilerlemesinin en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, her iki yaklaşımın (performansa dayalı ve geleneksel) birlikte ve dengeli bir şekilde kullanılmasıyla mümkündür.**

Performansa dayalı değerlendirme iki bölümden oluşmaktadır: Performans görevleri ve değerlendirme araçları.

1. Performans görevleri: Performans görevleri belirli ölçütlere göre değerlendirilen öğrenme etkinlikleridir. Kısa süreli, uzun süreli ya da birden fazla beceriyi gerektiren projeler şeklinde olabilir. Performans görevleri öğrencilerin belirli bilgi ve becerileri gösterme ve

uygulama yeteneklerini değerlendirmekte kullanılmaktadır. Performans görevleri sürecin ya da ürünün değerlendirilmesini sağlar.

Performans görevleri bireysel ya da grup değerlendirmeleri şeklinde düzenlenebilir. Hangi tür performans görevinin kullanılacağı sınıf seviyesine, sınıf ve okulun olanaklarına (çevresel, sınıf mevcudu vb.), dersin işleniş şekline bağlı olarak belirlenebilir. **Öğretim programlarında yer alan performans görevleri örnek olarak verilmiştir. Öğretmenler bu örnekleri aynen kullanabilecekleri gibi, bu görevleri yukarıda belirtilen koşullara bağlı olarak yeniden yapılandırabilirler.**

Performans görevlerine örnek olarak *yaratıcı performanslar* (sergi, dergi, gazete, pano, tarih şeridi, rol oynama vb.), *yazılı görevler* (araştırma raporu, makale, kompozisyon, açık uçlu soruları cevaplama, projeler vb.), *sunular*, *sınıf dışı çalışmalar* (işlenecek konu hakkında bilgi toplama, metin okuma, görüşme yapma, etkinlikte kullanılacak materyalleri hazırlama vb.) gibi etkinlikler verilebilir.

Ancak, tüm bu etkinliklerin ya da uygulamaların ölçme ve değerlendirme olarak adlandırılabilmesi için ya da not verme amaçlı kullanılabilmesi için mutlaka önceden hazırlanan ölçütlere dayalı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Değerlendirme öncesinde ölçütlerin öğrencilerle paylaşılması, değerlendirmenin amacına ulaşabilmesi için de öğrencilerin performansları hakkında onlara geri bildirim verilmesi gereklidir.

Değerlendirme yaparken kullanılacak araçlar aşağıda sunulmuştur:

2. Değerlendirme Araçları

a) Not Alma (Anekdotsal Kayıtlar)

Not alma, öğretmenin dersin işlenişi ya da bir etkinliğin gerçekleştirilmesi sırasında öğrencilerin performanslarına ilişkin gözlemleri kaydetmesidir. Bu notlar bir dosyada ya da defterde toplanabilir. Notların üzerine tarih ve etkinliğin adının belirtilmesi gereklidir. Ancak, bu kayıtlar not verme amaçlı değil, gözlemleri kaydetmek için kullanılmalıdır.

<i>Tarih: .././.....</i>	<i>Etkinliğin Adı: .....</i>
<i>Sınıf listesi</i>	<i>Notlar</i>
<i>Özgür Özdemir</i>	<i>_____Sınıftaki tartışmaya pek fazla katılmadı. Konuya ilişkin daha fazla çalışma yapmalı.</i>
<i>Elif Ülger</i>	_____
	_____

b) Kontrol Listeleri

Kontrol listeleri, gözlenilmesi istenen bilgi, beceri, işlem ve tutumların listesidir. Bunlar öğrencinin hedeflenen düzeye gelip gelmediğini belirlemek için kullanılır.

Kontrol listelerinin dersin işlenişi ya da etkinliğin gerçekleştirilmesi sırasında doldurulması daha yararlı olacaktır. Listeler sıklıkla kullanılacak şekilde tasarlanmalıdır. Kontrol listeleri gözlemlerin kaydı için kullanılmalı, not verme amaçlı kullanılmamalıdır.

Aşağıdaki kontrol listesi, öğrencinin tarihî bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansa ilişkin gözlemlerin kaydedilmesi için hazırlanmıştır.

Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bunların öğrenci tarafından sergilendiğini düşünüyorsanız “Evet”, düşünmüyorsanız “Hayır” sütununa X işareti koyunuz. Öğrencinin performansına ilişkin diğer düşüncelerinizi ise “Yorum” sütununa not edebilirsiniz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Yorum
Araştırma Süreci			
1. Araştırmaya başlamadan önce uygun bir araştırma planı hazırladı.			
2. Araştırma için verilen süreyi etkili şekilde kullandı.			
3. Konuya ilişkin doğru kaynakları topladı.			
4. İhtiyaç duyduğu durumlarda başkalarından yardım istedi.			
5. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.			
6.			
7.			
Araştırma Raporu			
1. Konuya ilişkin kavramları doğru ve yerinde kullandı.			
2. Kaynaklardan elde ettiği bilgileri doğru şekilde yorumladı.			
3. Kendi yorumlarını kattı.			
4. Yapmış olduğu yorumları tarihî kanıtlarla destekledi.			
5. Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru şekilde kullandı.			
6.			
7.			

c) Derecelendirme Ölçekleri

Derecelendirme ölçekleri, öğrencinin çalışma sırasında istenilen bilgi, beceri, işlem ya da tutumları ne oranda kazandığını tespit etmek için kullanılan araçlardır. Derecelendirme ölçekleri not verme amaçlı kullanılabilir.

Aşağıdaki derecelendirme ölçeği örneği öğrencinin tarihî bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansın değerlendirilmesi için hazırlanmıştır.

Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bunların öğrenci tarafından ne oranda sergilendiğini düşünüyorsanız ilgili sütuna X işareti koyunuz.

5 – Çok iyi   4 – İyi   3 – Orta   2 – Kötü   1 – Yetersiz

Ölçütler					
Araştırma Süreci	5	4	3	2	1
1. Araştırmaya başlamadan önce uygun bir araştırma planı hazırladı.					
2. Araştırma için verilen süreyi etkili şekilde kullandı.					
3. Konuya ilişkin doğru kaynakları topladı.					
4. İhtiyaç duyduğu durumlarda başkalarından yardım istedi.					
5. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.					
6.					
7.					
Araştırma Raporu	5	4	3	2	1
1. Konuya ilişkin kavramları doğru ve yerinde kullandı.					
2. Kaynaklardan elde ettiği bilgileri doğru şekilde yorumladı.					
3. Kendi yorumlarını kattı.					
4. Yapmış olduğu yorumları tarihî kanıtlarla destekledi.					
5. Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru şekilde kullandı.					
6.					

Puanlama: Ölçüt sayısının örnekteki gibi 10 olduğu varsayıldığında, öğrencinin bu formdan alacağı en yüksek puan $10 \times 5 = 50$ ' dir. Örneğin, öğrenci 50 üzerinden 30 puan almış olsun. Öğrencinin formda almış olduğu puan, yüzlük not sistemine dönüştürülür: $100 \times 30 = 3000$, $3000 / 50 = 60$ ' tır. 60, öğrencinin yüz üzerinden almış olduğu puandır.

d) Dereceli Puanlama Anahtarı

Dereceli puanlama anahtarı; bir ürünün, çalışmanın, etkinliğin ya da cevabın niteliğinin değerlendirilmesinde kullanılan puanlama rehberidir (Popham, 2000). Dereceli puanlama anahtarı, öğrenci performansını belirli ölçütlerle değerlendirebilmek için hazırlanan bir çeşit derecelendirme ölçeği olarak da tanımlanabilir. Dereceli puanlama anahtarı, öğretmenin, öğrencilerden beklentilerini açıkça belirttiği için öğrenme-öğretme sürecinde, hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından yararlı bilgiler sağlar. Dereceli puanlama anahtarları sayesinde öğretmenin öğrencilerden beklentileri somut ve anlaşılır hâle gelir. Böylece öğrenciler, kendilerinden beklenenin ne olduğunu bilirler ve kabul edilebilir bir performans görevinin hangi ölçütleri karşılaması gerektiğini anlarlar. Dereceli puanlama anahtarı daha nesnel bir değerlendirme aracıdır. Öğrencinin performansı karne notu olarak değerlendirilecek ise değerlendirme aracı olarak dereceli puanlama anahtarının kullanılması önerilmektedir.

Aşağıda öğrencilerin tarihî bir konuda araştırma yaparken göstermiş oldukları performansı değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarı örnek olarak sunulmuştur. **Formda yer alan ölçütler örnektir. Ölçütlerin içeriği ve sayısı, sınıfın koşulları, öğrenci seviyesi, etkinlik içeriği, dersin işlenişi, öğretmenin beklentileri göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir.**

Aşağıdaki dereceli puanlama anahtarı örneği öğrencinin tarih dersi ile ilgili bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansın değerlendirilmesi için hazırlanmıştır.
Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bu ölçütlere ilişkin açıklamalardan hangisinin öğrencinin performansını tam olarak yansıttığını düşünüyorsanız, o açıklamaya ilişkin puanı ilgili sütuna yazınız.

Ölçütler					Puan
Araştırma Süreci	4	3	2	1	
1. Plan oluşturma ve uygulama	Araştırma öncesinde araştırma sürecini etkili şekilde planladı ve planını öğretmeniyle paylaştı. Yapmış olduğu plana tam anlamıyla uydu. Araştırma raporunu tam zamanında teslim etti.	Araştırma öncesinde araştırma sürecine ilişkin plan yaptı. Yapmış olduğu plana çoğunlukla uydu. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.	Araştırma sürecine ilişkin planlama yaptı, ancak plana tam anlamıyla uymadı. Araştırma raporunu teslim tarihinden bir – iki gün sonra teslim etti.	Araştırma süreci öncesinde bir plan yapmadı. Araştırma raporunu oldukça geç teslim etti.	
2.Kaynak kullanma	Konuya ilişkin çok fazla ve çeşitli kaynaklar kullandı. Toplamış olduğu kaynakları pratik bir şekilde düzenledi. Kullandığı kaynaklar konuyla ilişkiliydi.	Konuya ilişkin yeterli sayıda kaynak kullandı. Kaynakların çoğunluğu konuyla ilişkiliydi. Kaynaklarını düzenledi.	Konuya ilişkin kaynak kullandı, ancak kaynaklardan bir kısmı konuyla tam anlamıyla ilişkili değildi.	Konuyla ilgili olarak yeteri kadar kaynak kullanmadı. Kullandığı kaynaklar ders kitabı ile sınırlıydı.	
3. İş birliği yapma	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu yerlerde öğretmeninden, arkadaşlarından ve etrafındaki ilgili kişilerden yardım istedi. Gerekli olduğunda arkadaşlarıyla iş birliği yaptı. Arkadaşlarını kendi araştırmaları konusunda teşvik etti.	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu yerlerde öğretmeninden yardım istedi. Gerekli durumlarda arkadaşlarıyla iş birliği yaptı.	Araştırma sürecinde, ihtiyaç duyduğu hâlde, sadece bir iki kez öğretmeninden yardım istedi. Arkadaşlarıyla pek fazla iş birliği yapmadı.	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu konularda hiç kimseden yardım istemedi ve arkadaşlarıyla gerekli durumlarda iş birliğinde bulunmadı.	
4					
Araştırma Raporu	4	3	2	1	Puan
1. Kavrama	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri doğru ve yerinde kullandı. Konuya kendi yorumlarını da kattı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri doğru şekilde kullandı. Bazı yerlerde kendi yorumlarını kattı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri kullanırken bazı hatalar yaptı. Pek fazla yorum yapmadı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri kullanırken ciddi hatalar yaptı. Tamamen kitaptan aldıklarını aktardı.	
2.Kaynak kullanma	Kaynaklardaki bilgileri doğru bir şekilde sundu. Yapmış olduğu yorumları ve çıkarımları uygun kaynaklardaki kanıtlarla destekledi.	Kaynaklardaki bilgileri doğru şekilde kullandı. Yorumlarının bazılarını uygun kanıtlarla destekledi.	Kaynaklardaki bilgileri aktarırken bazı hatalar yaptı. Çoğu zaman kaynaklardaki bilgileri olduğu gibi aktardı.	Kaynaklardan edindiği bilgileri hiçbir yorum katmadan olduğu gibi aktardı.	
3. Dil kullanımı	Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru ve tam olarak kullandı.	Dil bilgisi ve yazım kurallarını kullanırken az sayıda önemsiz hata yaptı.	Dil bilgisi ve yazım kurallarını kullanırken bazı ciddi hatalar yaptı.	Ciddi ve çok sayıda dil bilgisi ve yazım kuralı hatası yaptı.	
4.					
5.					

Puanlama: Ölçüt sayısının 6 olduğu varsayıldığında, öğrencinin bu formdan alabileceği en yüksek puan $6 \times 4 = 24$ 'tür. Öğrencinin almış olduğu puanın not olarak

kullanılması için yüzlük not sistemine çevrilmesi gerekmektedir. Örneğin öğrenci bu formdan 24 puan üzerinden 16 puan almış olsun: $100 \times 16 = 1600$, $1600 / 24 = 67$ 'dir. 67, öğrencinin yüzlük sistemde almış olduğu puandır.

Ölçme ve Değerlendirmede Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

1. Performansa dayalı değerlendirme yaklaşımının kullanılması, geleneksel ölçme değerlendirme araçlarının kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Öğrencinin öğrenme ve kazanımlarına ilişkin tam ve doğru bilgi edinmek her iki değerlendirme yaklaşımının birlikte ve dengeli bir şekilde kullanılmasıyla mümkündür.

2. Tarih Dersi Öğretim Programı'nda sunulan ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin formlar örnek olarak sunulmuştur. Bu formların aynı şekilde kullanılması zorunlu değildir. **Formlar ve formlarda yer alan ölçütler; sınıf mevcudu, çevre ve sınıf imkânları, dersin işleniş yöntemi, dersin süresi gibi faktörler göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir.** Formların kullanımı daha pratik bir hâle getirilebilir.

Örneğin, formun başlangıç kısmı aşağıda sunulduğu şekilde düzenlendiğinde aynı form, öğretmen tarafından değerlendirme amaçlı kullanılabilmesi gibi öz değerlendirme ve akran değerlendirme için de kullanılabilir.

Değerlendiren:	☐ Öğretmen	☐ Akran	☐
Değerlendirilen öğrencinin adı, soyadı:			
Değerlendirme tarihi: ...../...../.....			

Not: Sınıf mevcudunun çok olduğu durumlarda sınıf listesi, değerlendirme formu şeklinde yeniden düzenlenebilir:

Sınıf Listesi	1. Araştırma öncesinde kapsamlı bir plan yaptı.					2. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.					3.	4. ....
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		
1. Özgür Özdemir												
2. Zeynep Dombaycı												
3.												
4.												

3. Öğrencilere sadece performans görevlerinin verilmesi ve bu görevlerin yaptırılması ile performansa dayalı değerlendirme yapılmış olmamaktadır.

Performansa dayalı değerlendirme yapmak için verilen performans görevlerinde öğrencilerin göstermiş olduğu performansın, daha önceden hazırlanmış ölçütlerden

oluşan değerlendirme araçlarından (dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği vb.) biri ile değerlendirilmesi ve puanlanması gerekmektedir.

4. Sınıfta yapılan her türlü etkinliğin değerlendirilmesi zorunlu değildir. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini en etkili şekilde ölçtüğü düşünülen etkinlikler bir değerlendirme aracı kullanılarak değerlendirilmeli ve nota dönüştürülmelidir.

5. Değerlendirme amaçlı kullanılan formlar, etkinliğin ya da performans görevinin öğrenci tarafından sınıf içinde gerçekleştirilmesi sırasında doldurulmalıdır.

6. Sınıf mevcudunun kalabalık olduğu durumlarda, öğrencilerin her performans görevi için tek tek değerlendirilmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Grup çalışması şeklinde verilen performans görevlerinde, her grup ayrı ayrı değerlendirilir ve grubun aldığı not ya da puan tüm grup üyelerine verilir. Başka bir deyişle, bir grubun tüm üyeleri aynı notu ya da puanı almalıdır.

7. Performans görevleri ve bunların değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler mutlaka Tarih Dersi (11. Sınıf) Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla uyumlu olmalıdır.

8. Tarih Dersi (11. Sınıf) Öğretim Programı'ndaki kazanımların not ile değerlendirilmesinde çoktan seçmeli, eşleştirme, kısa cevaplı, doğru – yanlış vb. madde türlerinden oluşan sınav ya da testlerin yanı sıra performans görevleri kullanılabilir.

TARİH (11.SINIF) DERSİNDE KULLANILABİLECEK PERFORMANS GÖREVİ ÖRNEKLERİ

KAZANDIRILMASI HEDEFLENEN BİLGİ VE BECERİLER	PERFORMANS GÖREVİ ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR	DEĞERLENDİRME (puanlama) ARAÇLARI
<ul style="list-style-type: none"> • Tarihi terminolojiyi doğru ve yerinde kullanma • Farklı ve çok sayıda tarihi kaynağa ulaşma, kaynakları kullanma ve analiz etme • Tarihi konular hakkında sorular sorma ve soruları cevaplama • Tarihi empati kurma • Farklı kültür, görüş, inançtan olan kişilere saygı ve hoşgörü gösterme • Tarihi süreç içinde ve süreçler (geçmiş, bugün, gelecek) arasında bağlantılar kurma • Geçmişteki insanlar, olaylar, durumlar, toplumlar, dönemler, tarihler, fikirler, inançlar, hareketler ve değişimler hakkındaki bilgileri kavrama ve kullanma • Tarihi olayların, inanışların, tutumların, süreçlerin ve durumların karakteristik özelliklerini kavrama • Tarihi yorumları analiz etme ve açıklama • Tarihi verileri elde etme ve kullanma • Yorumlarını tarihi kanıtlarla destekleme • Yaratıcı düşünme 	<p style="text-align: center;">Yaratıcı Performanslar: Sergi, tarih şeridi, harita, sınıf ya da okul panosu, rol oynama, tartışma (münazara)</p>	<p>Öğrencilerin tarihi kavram, olay, olgu ve prensiplere ilişkin kavramalarını göstermelerinin yanı sıra, iletişim kurma, kendini ifade etme, yaratıcılık, katılım, kendini değerlendirme, sorumluluk alma, sorun çözme, eleştirel düşünme, iş birliği yapma vb. becerilerini göstermelerine imkân sağlamak için yaratıcı performans görevleri kullanılabilir. Öğrencilere yaratıcı performans görevlerini yerine getirirken kendi bilgilerini göstermek için farklı öğrenme ve iletişim becerilerini kullanma fırsatı sağlanmalıdır.</p>	<p>Dereceli Puanlama Anahtarı</p> <p>Derecelendirme Ölçeği</p> <p>Kontrol Listesi</p> <p>Not Alma</p>
	<p style="text-align: center;">Yazılı görevler</p>	<p>Öğretmen tarafından öğrencinin ilerlemesi, öğrencilerin plan yapma, organize etme ve üretme becerileri hakkında bilgi veren yazılı ürünlerin toplanmasıdır. Bu çalışmalar bireysel ya da grup çalışması şeklinde olabilir. Yazılı raporlar sunularla birleştirilebilir ya da ayrı olarak değerlendirilebilir. Bu içerik, beceri gelişimi, göreve karşı öğrencilerin tutumunun yanı sıra yazılı materyalin oluşturulması sırasındaki öğrenme süreçlerini değerlendirmek için kullanılabilir.</p>	
	<p style="text-align: center;">Sunular</p>	<p>Sunular, öğrencilerin bildiklerini ve kavradıklarını sözlü olarak diğer insanlara aktarma yeterliliklerinin değerlendirilmesinde kullanılabilir. Ayrıca, öğrencilerin topluluk önünde konuşma, düşüncelerini, görüşlerini paylaşma ve savunma, sözlü ve sözsüz iletişim öğelerini kullanma gibi beceri ve yeterliliklerinin değerlendirilmesinde etkili ölçme ve değerlendirme araçlarıdır. Sunular, bireysel ya da grup çalışması şeklinde olabilir. Bunlar yazılı ödevlerle de birleştirilebilir.</p>	
	<p style="text-align: center;">Sınıf Dışı Çalışmalar</p>	<p>Bu çalışmalar öğrencinin sınıf dışında tamamlaması gereken çalışmalardır. Sınıfta işlenecek konu hakkında bilgi toplamak ve önceden hazırlık yapmak da görev olarak tanımlanabilir. Bu görevler, verilen metni okuma, konu hakkında araştırma yapma ya da sınıfta etkinlik yaparken kullanılacak materyalleri toplama vb. çalışmaları içerir.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • (Hipotez oluşturma ve test etme, düşüncelerini geliştirmek için sorular sorma, kendi ve başkalarının yaklaşımını sorgulama, alternatif çözümler üretme) • Takım çalışması • (Çalışırken başkaları ile iş birliği yapma, iş bölümü yapma, fikir birliğine varma, sonuçlara ulaşmak için tartışma yönetme, diğerlerine geri bildirim verme) • Öz yönetim • (Amaçlara ulaşmak için çalışma, kişisel girişim gösterme, sorumluluk alma, gayret etme, zaman ve kaynakları düzenleme, önceliklerini belirleme, hazırlıklı olma, risk alma ve yönetme) • Yansıtıcı öğrenme / düşünme • (Kendini ve başkalarını değerlendirme, fırsatları ve kazanımları tanımlama, gelişim ve çalışma için amaç oluşturma, gelecek çalışmaları için ne öğrendiğini değerlendirme) • Sebep – sonuç ilişkisi kurma • Kronolojik düşünme • Araştırma yapma 	<p>Grafik düzenleyiciler: Kavram haritaları, tablo oluşturma, grafik oluşturma vb.</p>	<p>Grafik düzenleyiciler; tarihî kavramları, olayları, olguları, kanıtları ve detayları gruplama, sınıflama, kategorize etme vb. becerilerin test edilmesinde kullanılabilir. Öğrencilerin bilgi, düşünce ve kavramlarını organize etmelerinde, önemli yerleri not etme vb. becerilerin geliştirilmesinde grafik düzenleyiciler etkili olabilmektedir. Grafik düzenleyiciler sadece birer ölçme – değerlendirme aracı olarak değil, dersin anlatımı sırasında bir öğretim yöntemi ya da etkinliği olarak da kullanılabilir. Bunlar bireysel olarak öğrenci tarafından oluşturulabileceği gibi, sınıfla birlikte de oluşturulabilir. Grafik düzenleyiciler bilişsel gelişimi ilerletirken birleştirici düşünme ve disiplinler arası öğrenmeyi geliştirir.</p>	<p>Dereceli Puanlama Anahtarı</p>
	<p>Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirme</p>	<p>Öz değerlendirme ve akran değerlendirme öğrencilere öğrenmelerinin daha fazla sorumluluğunu almaları için fırsat sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin kendi çalışmalarını ve arkadaşlarının çalışmalarını eleştirel bir gözle değerlendirmelerine, yapmış olduğu değerlendirmeleri uygun bir dille ifade etme gibi konularda da fırsat sağlamaktadır. Öz değerlendirmede öğrenci kendi çalışmalarını değerlendirerek öğrenirken akran değerlendirmede öğrenci diğer öğrencilerin çalışmalarını değerlendirerek öğrenir.</p>	<p>Derecelendirme Ölçeği</p>
	<p>Öğrenci Ürün Dosyası</p>	<p>Öğrenci ürün dosyası öğrencinin ders yılı içinde yapmış olduğu tüm çalışmaların yer aldığı dosyadır. Bu dosya öğrencinin yıl içinde göstermiş olduğu ilerlemenin değerlendirilmesi açısından önemlidir. Öğrencinin hazırlamış olduğu araştırma raporları, sunu kopyaları, öz ya da akran değerlendirme formları vb. çalışmaları ürün dosyasında yer alır. Ürün dosyasında yer alacak çalışmalara karar verilirken ve çalışmalar değerlendirilirken öğrenci ve öğretmenin birlikte çalışması önemlidir.</p>	<p>Kontrol Listesi</p>
	<p>Proje</p>	<p>Projeler, farklı bilgi ve becerilerin ölçülmesinde kullanılacak yazılı performans görevlerindedir. Öğrenciler bir yıl içinde istedikleri ders ya da derslerden proje hazırlayabilirler. Projeler mümkün olduğunca fazla sayıda bilgi ve beceriyi işe koşmayı gerektirecek şekilde tasarlanmalıdır. Sadece ürün olarak değil, projenin bazı kısımları sınıfta yaptırılarak süreç olarak da değerlendirilmeleri daha yararlı olacaktır. Projeler sunum, dergi, makale yazma vb. performans görevleri ile birleştirilerek de kullanılabilir.</p>	<p>Not Alma</p>

KAYNAKÇA

- Adâlet Kitabı**, Ed. Bülent Arı- Selim Aslantaş, Adâlet Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2007.
- AFYONCU, Erhan, **Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırmaları Rehberi**, Yeditepe Yay., İstanbul, 2007.
- Ahmed Cevdet Paşa Sempozyumu**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1997.
- AKA, İsmail, **Timur ve Devleti**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
- AKARLI, Engin, “Osmanlılarda Devlet, Toplum ve Hukuk Anlayışı”, **XVI. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla Çağdaş Kültürün Oluşumu**, İstanbul, 1986.
- AKDAĞ, Mustafa, **Türkiye'nin İktisadi ve İctimaî Tarihi**, C.1-2, Barış Kitap Basım Yayın, İstanbul, 1999.
- AKKUTAY, Ülker, **Enderun Mektebi**, Ankara, 1984.
- AKYÜZ, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi (M.Ö. 1000-M.S. 2004)**, Pegem A Yay. Ankara, 2004. Ankara, 1991.
- ARAT, Rahmeti Reşit, **Kutadgu Bilig**, TDK Yayınları, Ankara, 1991.
- ARSLANTÜRK, Zeki, **Naima'ya Göre XVII. Yüzyıl Osmanlı Toplum Yapısı**, Ayışığı Kitapları, İstanbul, 1997.
- ASLANAPA, Oktay, **Türk Sanatı**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1989.
- AYBET, Gülgün Üçel, **Avrupalı Seyyahların Gözünden Osmanlı Dünyası ve İnsanları (1530-1699)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.
- AYVERDİ, Ekrem Hakkı vd., **Avrupa'da Osmanlı Mimarî Eserleri (Romanya, Macaristan, Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk)**, C. I-IV, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 2000.
- BALTACI, Cahit, **İslam Medeniyeti Tarihi**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2005.
- BALTACI, Cahit, **XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri**, İrfan Matbaası, Ankara, 1974.
- BARTHOLD, V.V, **Orta Asya Türk Tarihi – Dersleri-** Yayına hazırlayan, Hüseyin Dağ, Çağlar Yayınları, Ankara, 2004.
- BAYKARA, Tuncer, **Türkiye Selçuklularının Sosyal ve Ekonomik Tarihi**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- BİLKAN, Ali Fuat, **Hayri-Name'ye Göre XVII. Yüzyılda Osmanlı Düşünce Hayatı**, Akçağ Yay., Ankara, 2002.
- CEZAR, Mustafa-SERTOĞLU, Mithad, **Mufassal Osmanlı Tarihi**, C.1-6, İstanbul, 1958-1972.

- Cumhuriyet Döneminde Hukuk**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1973.
- DANACIOĞLU, Esra, **Geçmişin İzleri**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001.
- DAVID E. Kyvig, MARTY, Myron A., **Yanıbaşımızdaki Tarih**, Çev. Nalân Özsoy, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2000.
- DEMİRCİOĞLU İ. Hakkı, **Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005.
- DEMİREL, Özcan, **Öğretme Sanatı: Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.
- DEMİRİZ, Yıldız, **Osmanlı Mimarisinde Süsleme (Erken Devir)**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1979.
- DEVLET, Nadir, **İpek Yolu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
- DİYARBEKİRLİ, Nejat, **Hun Sanatı**, Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları, Ankara 1972.
- EKİNCİ, Yusuf, **Ahilik**, Talat Matbaası, İstanbul, 2001.
- ENGELHARDT, **Tanzimat ve Türkiye**, Kaktüs Yay., İstanbul, 1999.
- ERCAN, Yavuz, **Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler Kuruluştan Tanzimat'a Kadar Sosyal, Ekonomik ve Hukuki Durumları**, Ankara, 2001.
- ERGENÇ, Özer, **XVI. Yüzyılın Sonlarında Bursa**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2006.
- ERGİN, Osman, **Türk Maarif Tarihi**, Eser Matbaası, İstanbul, 1977.
- ERGÜN, Mustafa, **II. Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)**, Ankara, 1996.
- Fatma Âliye Hanım, **Ahmet Cevdet Paşa ve Zamanı**, Pınar Yay., İstanbul, 1994.
- GARDNER, William H., DEMİRTAŞ, A. DOĞANAY, A., **Sosyal Bilimler Öğretimi**, YÖK, Dünya Bankası Millî Eğitim Geliştirme Projesi, Ankara, 1997.
- GÖMEÇ Sadettin, **Kök Türk Tarihi**, Türksöy, Ankara, 1997
- GÖRGÜNAY, Neriman, **Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- GÖZÜTOK, F. Dilek, **Öğretmenliğimi Geliştiriyorum**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2000
- GÜNAL, Zerrin, **İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü**, Nobel Bamevi, Ankara, 2004.
- GROUSSET, Rene, **Bozkır İmparatorluğu**, çev. Reşat Üzmen, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1980.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, **XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1995.
- HALADYNA, Thomas, M., **Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking**, Allyn and Bacon, Boston, 1997.

- HAYTA, Necdet, **Uğur Ünal, Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri (XVII. Yüzyıl Başlarından Yıkılışa Kadar)**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2003.
- HIBBARD, K. Michael, et al., **A Teacher's Guide to Performance-Based Learning and Assessment**, Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1996.
- IMBER, Colin, **Osmanlı İmparatorluğu 1300-1650**, Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul 2006.
- İBN HALDUN, **Mukaddime**, çev. Zakir Kadiri Ugan, Maarif Basımevi, Ankara, 1954.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin, **Osmanlılar ve Bilim**, Nesil Yay., İstanbul, 2003.
- İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara 2005.
- İNALCIK, Halil, **Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)**, Çev. Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2003.
- İNALCIK, Halil, **Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2008.
- İslam Ansiklopedisi**, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1978.
- İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 1988.
- KAFESOĞLU, İbrahim, **Türk Millî Kültürü**, Boğaziçi Yay., İstanbul, 1993.
- KARAL, Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi**, C. V-IX, Türk Tarih Kurumu Yay, Ankara, 2003.
- KARPAT, Kemal, **Osmanlı Modernleşmesi – Toplum, Kuramsal Değişim ve Nüfus**, Çevirenler: Akile Zorlu Durukan, Kaan Durukan, İmge Kitabevi Yay., Ankara, 2002.
- KAŞGARLI MAHMUD, **Divan-ı Lügati't- Türk**, Yay. Hzl.: Besim Atalay, Ankara.
- KIRAY, Emine, **Osmanlı'da Ekonomik Yapı ve Dış Borçlar**, İletişim Yay., İstanbul, 1995.
- KOÇİ BEY, **Koçi Bey Risalesi**, Hazırlayan: Yılmaz Kurt, Akçağ Yay., Ankara, 1998.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, **Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1991.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, **Selçuklu Devri Türk Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.
- KURAT, A. Nimet, **IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri**, Murat Kitabevi, Ankara 1992.
- LEWIS, Bernard, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, TTK Yay., Ankara, 1998.
- LIGETI, L., **Bilinmeyen İç Asya**, Çev. Sadrettin Karatay, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1986.
- MANTRAN, Robert, **XVI. XVII. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu**, İmge Yay., 2001.
- MERÇİL, Erdoğan, **Müslüman Türk Devletleri Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları,

- MERÇİL, Erdoğan, **Sultan Gazneli Mahmut**, Yenigün Matbaası, Ankara, 1987.
- Naîmâ Mustafa Efendi, **Târih-i Na'îmâ**, Hazırlayan: Mehmet İpşirli, C.I-IV, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2007.
- NECİPOĞLU, Gülru, 15-16. Yüzyılda Topkapı Sarayı Mimarî, Tören ve İktidar, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2007.
- NICHOL, John, **Tarih Öğretimi**, Çev. Mustafa SAFRAN, Ankara, 1996.
- On Beş ve On Altıncı Asırları Türk Asrı Yapan Değerler**, İSAV, İstanbul, 1999.
- ORKUN, Hüseyin Namık, **Eski Türk Yazıtları**, TDK Yayınları, Ankara, 1987.
- ORTAYLI, İlber, **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**, İletişim Yay., İstanbul, 2001.
- ORTAYLI, İlber, **Osmanlı Toplumunda Aile**, Pan Yay., İstanbul, 2000.
- Osmanlı Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yay., C.1-12, Ankara, 1999.
- Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600)**, Ed. Halil İNALCIK, Donald QUATAERT, C. 1, Eren Yay., İstanbul, 2000.
- Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1600-1914)**, Ed. Halil İNALCIK, Donald QUATAERT, C. 2, Eren Yay., İstanbul, 2004.
- Osmanlı Özel Sayısı**, Cogito, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1999.
- ÖGEL, Bahaeddin, **Türk Kültür Tarihine Giriş**, C. 1-5, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1978.
- ÖGEL, Bahaeddin, **Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1998.
- ÖNER, Erdoğan, **Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Döneminde Mali İdare**, Maliye Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2005.
- ÖNSOY, Rıfat, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Sanayi ve Sanayileşme Politikası**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1988.
- ÖZ, Mehmet, **Osmanlı'da "Çözülme" ve Gelenekçi Yorumcuları**, Dergah Yay., İstanbul, 2005.
- ÖZBARAN, Salih, **Tarih ve Öğretimi**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1992.
- ÖZTÜRK, Cemil ve OTLUOĞLU, R., **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2002.
- ÖZVAR, Erol, **Osmanlı Maliyesinde Malikane Uygulaması**, Kitabevi, İstanbul, 2003.
- ÖZYILMAZ, Ömer, **Osmanlı Medreselerinin Eğitim Programları**, T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 2002.
- PALMER, Alan, **Osmanlı İmparatorluğu, Bir Çöküşün Yeni Tarihi**, Sabah Kitapları, İstanbul, 1995.

- PAMUK, Şevket, **Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi (1500-1914)**, İletişim Yay., İstanbul, 2005.
- PAYKOÇ, Fersun, “Tarih Öğretiminde Duyuşsal Alanın Rolü”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1998.
- PAYKOÇ, Fersun, **Tarih Öğretimi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1991.
- PIERCE, Leslie, **Harem-i Hümayun Osmanlı İmparatorluğu’nda Hükümlerlik ve Kadınlar**, İstanbul, 1993.
- POPHAM, W. James, **Classroom Assessment: What Teachers Need To Know**, Needham Heights, Publishers. MA: Allyn and Bacon, 2000.
- RASONYI, Laszlo, **Tarihte Türklük**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1993.
- Türk Dünyası El Kitabı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1976.
- SAFRAN, Mustafa, **Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006.
- SAKAOĞLU, Necdet, **Osmanlı’dan Günümüze Eğitim Tarihi**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2003.
- SÖZEN, Metin vd., **Türk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sinan**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1975.
- STIGGINS, Richard, J., **Student-Centered Classroom Assessment**, Macmillan Publishing Company, New York, 1994.
- STRZYGOWSKI, J. Ve KÖPRÜLÜ, F, **Eski Türk Sanatı ve Avrupa’ya Etkisi**, Çev. A. Cemal Köprülü, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1974.
- SUNGU, İhsan, “Tarih Öğretimi Hakkında”, Aktaran: B. ATA, **Millî Eğitim**, S. 153-154, Ankara, 2002.
- SÜMER, Faruk, **Oğuzlar**, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.
- ŞAHİN, Muhammet, **Uygarlık Tarihi**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2006.
- TABAKOĞLU, Ahmet, **Türk İktisat Tarihi**, Dergah Yay., İstanbul, 2000.
- TANERİ, Aydın, **Türk Devlet Geleneği**, Millî Eğitim Yayınları, Ankara, 1993.
- TANİLLİ, Server, **Uygarlık Tarihi**, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2006.
- Tanzimat I-II (Komisyon)**, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 1999.
- Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, İletişim Yay. C.3, İstanbul, 1985.
- Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2000.
- TEKELİ, Sevim vd, **Bilim Tarihine Giriş**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.
- TOGAN, Zeki Velidi, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1981.

- TOPRAK, Zafer, **Türkiye’de Millî İktisat 1908-1918**, Yurt Yayınları, Ankara, 1982.
- TURAN, Osman, **Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul,
- TURAN, Osman, **Selçuklular Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti**, Boğaziçi Yayınları,
- TURAN, Osman, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2002.
- TURAN, Osman, **Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988.
- TURAN, Osman, **Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1993.
- TURHAN, Mümtaz, **Kültür Değişmeleri**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1994.
- Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yay., Ankara, 2002.
- Türklerde İnsani Değerler ve İnsan Hakları Başlangıcından Osmanlı Dönemine Kadar**, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul, 1992.
- UNAT, Faik Reşit, **Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihî Bir Bakış**, Ankara, 1964.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2003.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1998.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1998.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi, C.I-IV**, Türk Tarih Kurumu Yay., 2003.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Saray Teşkilatı**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara,1998.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, “UNESCO ve Tarih Öğretimi”, **Yeni Öğretmen Dergisi**, S.19,
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, **Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yay., İstanbul, 1994.
- VELLA, Yosanne, “Yaratıcı Tarih Öğretimi”, Çev. Bahri ATA, **Millî Eğitim**, S.150, Ankara, 2001.
- WIGGINS, Grant, **Educative Assessment: Designing Assessments To Inform And Improve Student Performance**, Jossey-Bass, San Francisco, California, 1998.
- ZÜRCHER, Eric Jan, **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**, İletişim Yay., İstanbul, 2008.

Yararlanılan Web Siteleri

<http://www.ttk.gov.tr>

<http://www.tdk.gov.tr>

<http://www.atam.gov.tr>

<http://kultur.gov.tr>